

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**CESTOVNÍ RUCH A JEHO VÝVOJ V ČESKÉ
REPUBLICCE**

Autor práce: Adéla Mikolášková
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Prezenční forma
Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek
Katedra: Katedra společenských věd

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD	6
1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
2 TEORIE A POJMY CESTOVNÍHO RUCHU	9
2.1 Teorie cestovního ruchu	9
2.2 Pojmy cestovního ruchu	10
3 CESTOVNÍ RUCH V ČASE	12
3.1 Počátky rozvoje cestovního ruchu.....	12
3.2 Vývoj cestovního ruchu v období první světové války.....	13
3.3 Vývoj cestovního ruchu mezi dvěma světovými válkami.....	14
3.4 Vývoj cestovního ruchu v období druhé světové války	15
3.5 Vývoj cestovního ruchu v Československu po druhé světové válce.....	15
4 DŮVODY VZNIKU CESTOVNÍHO RUCHU	17
5 SWOT ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V ČR	19
5.1 Silné stránky cestovního ruchu v České republice.....	20
5.2 Slabé stránky cestovního ruchu v České republice	21
5.3 Příležitosti cestovního ruchu v České republice.....	21
5.4 Hrozby cestovního ruchu v České republice	22
5.5 Finanční podpora pro rozvoj cestovního ruchu v České republice	23
6 PŘEDPOKLADY PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V ČR	25
7 LÁZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	26
7.1 Lázeňské služby před rokem 1989	27
7.2 Současné lázeňství v České republice	28
8 PAMÁTKOVÉ OBJEKTY V ČESKOSLOVENSKU	30
9 CENTRA CESTOVNÍHO RUCHU V ČR, ZAŘAZENÉ V UNESCU	32
10 TRENDY V CESTOVÁNÍ V ČR PŘED ROKEM 1989 A DNES	36
10.1 Dovolená v zahraničí před rokem 1989.....	36
10.2 Cestování z Československa v roce 1989.....	38
10.3 Cestování v současnosti.....	39
11 TRENDY V CESTOVÁNÍ VE 21. STOLETÍ	44

12 PŮSOBENÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE NA CESTOVNÍ RUCH.....	46
13 NÁVŠTĚVNOST ČR ZAHRANIČNÍMI TURISTY ZA ROK 2009.....	49
ZÁVĚR.....	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
PŘÍLOHY	60
ABSTRAKT.....	84
ABSTRACT	85

ÚVOD

Mezi země, které mají dobré a především vhodné přírodní a kulturně-historické předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu patří právě i Česká republika. Česká republika vytváří pro cestovní ruch potřebné společensko-ekonomické podmínky.

Cestovní ruch je pro nás jedním z ukazatelů životní úrovně obyvatelstva. Představuje několik společenských funkcí, jako např. to, že člověku umožní obnovu fyzických a duševních sil, dále slouží k využití volného času a také díky cestovnímu ruchu dochází i k rozvoji osobnosti. Lidé se mohou vzdělávat a poznávat novou kulturu, získávat a vyměňovat informace, dále mohou získávat nesčetné množství pracovních příležitostí. Zahraniční cestovní ruch přispívá k vzájemnému poznání a porozumění mezi lidmi, motivuje k získávání jazykových znalostí apod. Cestovní ruch také přináší devizové prostředky do státní pokladny.

Díky působení cestovního ruchu se v České republice mnoho věcí změnilo. Jednotlivé regiony bývají zaměřeny na propagaci konkrétních oblastí cestovního ruchu, kterými jsou bohatství historie, zážitková a aktivní dovolená, lázeňství, kongresová a incentivní turistika a golfová turistika a také i česká gastronomie.

Regiony se snaží o to, aby měly co nejvíce spokojených návštěvníků, kteří si vybrali právě ten daný region pro příjemné strávení svého volného času, kterého je v dnešní době velice málo.

Jednotlivé regiony se proto snaží podávat svým návštěvníkům co nejvíce informací o tom konkrétním regionu, dále mají zájem o neustálé vylepšování dopravních spojů, stravovacích a ubytovacích zařízení, více dbají na údržbu jednotlivých historických památek a snaží se vytvořit pro své návštěvníky co nejpříjemnější a nejzajímavější prostředí v tom svém daném regionu.

1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem této práce je analyzovat přednosti, ale hlavně také nedostatky, které má Česká republika v oblasti cestovního ruchu a s tím i podat návrh možností, které by vedly cestovní ruch v České republice k většímu rozvoji a k početnější návštěvnosti turistů z České republiky a ze zahraničí. K vypracování práce jsem využila sekundární zdroje, jako například dokument s názvem „*Světové dědictví UNESCO České republiky*.“ Záměrem práce bylo představit Českou republiku, jako zemi, která je ideální pro návštěvníky, jak z České republiky, tak i ze zahraničí. Následně ukázat, že Česká republika má co se týká cestovního ruchu opravdu co nabídnout, od přírody, přes historické památky až po technické výstavy na mezinárodní úrovni. Metodika je rozdělena do několika jednotlivých částí, které na sebe vzájemně navazují.

Práce je rozdělena do několika kapitol. V úvodní kapitole je vysvětlena teorie a pojem „cestovní ruch“, a poté je následně popsána i historie cestovního ruchu. V práci je připomenut úplný počátek cestovního ruchu, vývoj cestovního ruchu v době 1. světové války, mezi oběma světovými válkami, v průběhu 2. světové války a období po 2. světové válce. Rovněž práce uvádí důvody vzniku cestovního ruchu.

V další kapitole se práce zabývá také Swot analýzou, která nám poskytne určitý náhled na silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby cestovního ruchu v České republice. V samotném závěru práce je navržena jedna z možností, která by vedla ke zvýšení cestovního ruchu v České republice.

Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu je kapitola, kde je popsáno, jak se jednotlivé předpoklady člení. Podrobný popis jednotlivých předpokladů je uveden v příloze č. II. Předpoklady nám ukazují, co všechno Česká republika může nabídnout v oblasti cestovního ruchu pro své návštěvníky. S cílem představit současnou situaci a prezentovat nejnovější trendy, které naše země může nabídnout svým návštěvníkům. V této kapitole jsou vysvětleny činnosti institucí, které jsou velice nápomocné pro rozvoj cestovního ruchu v České republice. Při zpracování je v práci použita uvedená odborná literatura, internetové zdroje a již zmiňované sekundární zdroje informací, jako například údaje z celostátních statistik cestovního ruchu.

Kromě toho práce řeší, k jakým zásadním změnám došlo po roce 1989 v oblasti lázeňství. Práce také charakterizuje, jak lidé cestovali v roce 1989 a jak cestují Češi dnes.

Práce obsahuje zajímavé srovnání cen zájezdů a letenek (1989 – 2009). Jaké jsou trendy Čechů při jejich dovolených ve 21. století. V práci není opomenuta ani hospodářská krize, která neminula ani oblast cestovního ruchu.

V závěrečné fázi je uvedena návštěvnost České republiky zahraničními turisty. Vedle toho je také představeno, jaké byly nejvíce navštěvované památkové objekty v Československu a jaké jsou dnes v 21. století. Při tomto zpracování se opět vycházelo z odborné literatury a především z internetových zdrojů.

2 TEORIE A POJMY CESTOVNÍHO RUCHU

Abychom mohli podrobně zkoumat cestovní ruch v jednotlivých regionech je zapotřebí znát alespoň některé z definic cestovního ruchu a dále také základní pojmy, které jsou součástí cestovního ruchu.

2.1 Teorie cestovního ruchu

Snaha o sjednocení pojmů a definic v oblasti cestovního ruchu je dlouholetá a tedy i definice neboli podstata cestovního ruchu není přesně vymezena a každý autor vyjadřuje definice cestovního ruchu po každé drobet jinak. Protože každý autor má své vlastní chápání této teorie a i o podstatě a funkci toho cestovního ruchu.

V knize *Cestovní ruch* od autorů JAKUBÍKOVÁ, JEŽEK a PAVLÁK¹ je definován cestovní ruch takto:

„Za cestovní ruch (TOURISM) se považuje činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa ležícího mimo její běžné prostředí (tento pojem nezahrnuje cesty v rámci místa bydliště a pravidelné pracovní cesty), přičemž hlavní účel cesty je jiný než výkon placené činnosti v navštíveném místě (tím má být vyloučeno pouze přestěhování kvůli dočasné práci)“.

Další autorka INDROVÁ se ve své definici zaměřuje a zdůrazňuje spíše jinou stránku cestovního ruchu než předešlí autoři a to takovou, že zdůrazňuje vztahy mezi lidmi, které na základě cestovního ruchu vznikají.

GLUCKMANN² definuje cestovní ruch jako „*sumu vztahů mezi lidmi, kteří se nacházejí v nějakém místě přechodně, a mezi obyvateli tohoto místa“.*

Autorka INDROVÁ³ v definici cestovního ruchu dále píše o důležitosti dopravy, přemístění osob a vztahy mezi místem bydliště a cílovým místem cestovního ruchu. A takto vypadá její definice:

„Periodický příliv a odliv lidí do určitého místa nebo státu“.

Všechny tyto uvedené definice jsou ukázkou toho, jak obtížné je najít způsob přesné definice pro cestovní ruch. Z toho plyne, že cestovní ruch je velice složitý jev, který má mnohostrannost, ale i mnohooborovost.

---

¹ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 27. ISBN 80-7082-185-X.

² INDROVÁ, J., aj. *Cestovní ruch I*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. s. 9-12. ISBN 80-245-0799-4.

³ INDROVÁ, J., aj. *Cestovní ruch I*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. s. 9-12. ISBN 80-245-0799-4.

Jasně je, že cestovní ruch pokud se jedná o jeho původní význam, lze považovat za jiný výraz pro cestování. Je postupně spojován jak s využitím volného času, tak i s poznáváním a rekreací.

2.2 Pojmy cestovního ruchu

Mezníkem v definování cestovního ruchu lze považovat Mezinárodní konferenci o statistice cestovního ruchu, pořádanou v červnu 1991 Světovou organizací cestovního ruchu (WTO) v kanadské Ottavě. Na této konferenci se projednávalo a bylo schváleno, že cestovní ruch současné doby je nejen významným faktorem světové obchodu, ale i velice účinným faktorem ekonomického, kulturního a sociálního rozvoje národních celků.

Na konferenci WTO v Ottavě byl schválen jednotný návrh na unifikaci základních pojmů souvisejících s cestovním ruchem a cestováním na národní i mezinárodní úrovni.

Jednotlivé pojmy, které jsou součástí cestovního ruchu a již zmíněné definice nám napomáhají k vymezení našeho prostoru, ve kterém se budeme v bakalářské práci pohybovat.⁴

Definice pro cestovní ruch od autorky MALÉ⁵ je definována takto: „*Cestovní ruch je definován jako činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí a to na dobu kratší než je stanovena, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.*“

Abychom mohli řešit problémy, výhody a nevýhody v jednotlivých regionech, tak nejprve musíme znát pojmy cestovního ruchu.

Pojmy nám slouží k podrobnějšímu rozdělení jednotlivých typů účastníků cestovního ruchu a to jak v oblasti domácího, tak i mezinárodního cestovního ruchu.

Jedná se o tyto pojmy, které jsou přesně vymezené v příloze č. I.

- stálý obyvatel (rezident),
- návštěvník (visitor),
- turista (tourist),
- výletník (excursionist, sameday visitor) – jednodenní návštěvník.⁶

⁴ INDROVÁ, J., aj. *Cestovní ruch I.* 1. vyd. Praha : Oeconomica 2004. s. 13-15. ISBN 80-245-0799-4.

⁵ MALÁ, V. *Cestovní ruch (Vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Ediční oddělení VŠE Praha, 1999. s. 11. ISBN 80-7079-443-7.

⁶ INDROVÁ, J., aj. *Cestovní ruch I.* 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. s. 13-15. ISBN 80-245-0799-4.

Za účastníky cestovního ruchu (turisty) nejsou považovány:

- osoby, které přijíždějí za prací, pro získání zaměstnání nebo za účelem odborného výcviku,
- studující mládež ve školách nebo penzionátech,
- osoby, které přijíždějí za účelem získání občanství v dané zemi,
- tranzitní cestující, kteří nezastavují v zemi, i když tranzit trvá déle než 24 hodin,
- občané pracující v sousední zemi a pohraničníci.⁷

---

⁷ KAŠPAR, J., aj. *Vybrané kapitoly z ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989. s. 29. ISBN 17-154-89.

3 CESTOVNÍ RUCH V ČASE

3.1 Počátky rozvoje cestovního ruchu

Již v období starého Říma jsou zaznamenány první zmínky o cestovním ruchu. V tomto období se jedná o cestovní ruch neorganizovaný, kdy jednotlivci podnikali především cesty za poznáním do cizích krajů.

Za nejstarší cestovatele jsou považováni Římané, Egyptané a Řekové, kteří využívali při svých cestách místních obyvatel, jako místní průvodce, tlumočníky a hlavně jako znalce místních poměrů.

První historicky dokázané popisy cest nám přinesl řecký dějepisec Herodota (484 – 425 př. n. l.). Herodota zde popisuje země v oblasti Středomoří (Řecko, Egypt, Malou Asii), jejich města, kulturní památky, pamětihodnosti, morálku obyvatelstva, popisuje i způsob života lidí, kteří tam žijí, jaké zde mají ubytovací a stravovací zařízení.

V období středověku docházelo k velkému rozmachu cestovního ruchu. Cestování začalo patřit ke společenskému bontonu nejvyšších vrstev evropské šlechty, především mladých šlechticů, a později se to týkalo i synů bohatých měšťanů a kupců, kteří se vydávali na cesty za účelem přípravy na budoucí povolání v diplomatické službě, nebo ve službě na královském dvoře. Již v této době vznikaly tištění průvodci a popisy cest pro obchodníky.

Ve středověku Evropané znali jen velice málo o zemích, které se nacházely mimo Evropu. Cestovatelé, kteří se vydávali do světa a vraceli se zpět, tak s sebou přinášeli neuvěřitelné zprávy o jiných národech žijících na zemi.⁸

Jako vzorem pro pozdější vydávání tištěných průvodců byly i popisy cest zpracované obchodníky. Již v roce 1522 vznikaly tištěné průvodce s podrobnými informacemi a radami pro území Francie, Španělska, Itálie a Palestiny.

V roce 1608 náš český šlechtic a také spisovatel Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic popsal ve svém cestopise svou cestu do Palestiny a Egypta.

Rozvoj průmyslu a dopravy v 19. století dal jakýsi nový charakter cestování.⁹

---

⁸ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 9-10. ISBN 80-7082-185-X.

⁹ HLADKÁ, J. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. s. 14. ISBN 80-7169-476-2.

Začátek novodobého cestovního ruchu se datuje rokem 1841, kdy byl uskutečněn první hromadný turistický výlet pěti set sedmdesáti účastníků. Tento výlet byl uskutečněn prostřednictvím vlaku, při příležitosti otevření železniční tratě z Derby do Rugby (v Anglii). Tento výlet zorganizoval Thomas Cook (1808 – 1892). Nejen, že Thomas Cook zorganizoval první hromadný turistický výlet, ale také byl zakladatelem první cestovní kanceláře na světě.¹⁰

Další významný člověk pro cestovní ruch byl Němec Karl Baedeker (1801 – 1859), který má výraznou zásluhu na vydání knižních průvodců se všemi potřebnými informacemi, jako jsou mapky, trasy, údaje o kulturních a historických pamětihodnostech, obyvatelstvu, ubytovacích zařízeních, o možnostech dopravního spojení apod. Jeho první průvodce vyšel v roce 1827.

Přelom 19. a 20. století přináší novinku pro přepravu osob v podobě luxusních parníků. To znamená, že lidé mohli využívat ke svému cestování, jak železniční dopravy, která byla nejčastější, tak i lodní dopravy, která nabízela pro své klienty větší pohodlí a navíc i zábavu.

Novodobý cestovní ruch se začal formulovat na přelomu 20. století v souvislosti společensko-ekonomickými podmínkami. Lidé začali cestovat za účelem rekreace a léčení (rozvoj lázeňství), resp. za kulturou. Toto cestování bylo však výsadou bohatých vrstev společnosti. Do 1. světové války se cestovní ruch rozšiřuje především v hospodářsky vyspělých zemích a týká se majetnějších vrstev.¹¹

3.2 Vývoj cestovního ruchu v období první světové války

První světová válka představovala velký mezník ve vývoji cestovního ruchu. Třídní změny, které nastaly v důsledku boje dělnické třídy, inspirované Velkou říjnovou socialistickou revolucí a vynucené výstupy ze strany buržoazie přinášely s sebou placené dovolené, zkrácené pracovní doby, růst mezd. Toto všechno znamenalo určitou demokratizaci cestovního ruchu.

Docházelo ke vzniku samostatných turistických dělnických organizací, dále odbory a jiné organizace budovaly i zvláštní rekreační zařízení.

---

¹⁰ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 16. ISBN 80-7082-185-X.

¹¹ HLADKÁ, J. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. s 15-16. ISBN 80-7169-476-2.

V této době také vzniklo živelné hnutí přátel a přírody, se silným a často neujasněným sociálním podtextem – tramping. Pod jeho vlivem se například budovaly trampské chaty a osady, předchůdce dnešních víkendových rekreačních chat.

Ve dvacátých letech lidé začali vyhledávat rekreační oblasti i v cizině. Hojně navštěvováno bylo Rakousko, především v době poválečné inflace.

3.3 Vývoj cestovního ruchu mezi dvěma světovými válkami

V této době dochází k dalšímu rozvoji cestovního ruchu ve všech směrech, především se pak tento rozvoj dotýká vzestupu účasti na cestovním ruchu. Do cestovního ruchu se zapojují nejen vyšší vrstvy, ale i střední vrstvy obyvatelstva. Vzhledem k masové účasti účastníků se cestovní ruch rozvíjí ve všech základních etapách a druzích. Z hlediska sezónnosti se podstatná část cestovního ruchu realizuje stále v letním období. K výraznému zhoršení podmínek účasti, jak v domácím tak zahraničním cestovním ruchu, dochází v krizovém období 30. let 20. století.

Rozložení cestovního ruchu bylo viditelně nerovnoměrné. Převážná část se realizovala v českých zemích, jak u domácího tak zahraničního cestovního ruchu. Cizinecký ruch pak byl značně koncentrován. Více jak polovina se uskutečňovala v Praze a lázeňských místech, v Praze 106 311 cizinců a v lázeňských místech 167 359.

Pro zajímavost je zde uvedena tabulka č. 1, která dobře vystihuje skladbu ubytovacích zařízení v roce 1937. Tato skladba potvrzuje tradiční charakter ubytovacích zařízení, přičemž celkový počet lůžek, který byl v té době k dispozici, je v poměru k počtu účastníků cestovního ruchu skutečně vysoký.¹²

Tabulka č. 1: Skladba ubytovacích zařízení v roce 1937¹³

Skladba ubytovacích zařízení	objekty	lůžka
veřejná zařízení	10 271	189 664
hotely a lázeňské domy	8 192	117 723
penziony a sanatoria	1 057	45 120
turistické noclehárny	1 022	26 821
v soukromí (domácnosti)	144 932	344 596

¹² DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 19-22.

¹³ DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 22.

Mezi oběma světovými válkami patřily mezi často navštěvované země, ty země, které byly „levné“ a k nim patřily především Jugoslávie a Bulharsko. V USA nastala móda cestovat do Evropy.¹⁴

3.4 Vývoj cestovního ruchu v období druhé světové války

Druhá světová válka zcela zmrazila cestovní ruch. Válka znamenala pro cestovní ruch ztrátu základní podmínky a tou je mír. V prvních letech došlo k všeobecnému útlumu cestovního ruchu a všechny síly byly hlavně soustředěny na obnovu válkou poznamenaných hospodářství.

Po roce 1948 se situace vyhroutil až do podoby studené války. Bylo to vyhrčení na úkor vztahů mezi světovými hospodářskými a politickými bloky. Cestování bylo omezeno pouze na cesty výhradně uvnitř bloků a cestovní ruch se začal v rámci jednotlivých bloků vyvíjet zcela odlišně.

V socialistických zemích byl podporován rozvoj cestovního ruchu vázaného, který představoval pro své klienty např. závodní rekreace nebo zájezdy kolektivů apod.

V kapitalistických zemích byl spíše cestovní ruch individuální.¹⁵

Tabulka č. 2: Vývojové etapy po roce 1945¹⁶

ETAPA			
1.	2.	3.	4.
rekonstrukce	studené války	zmírňování napětí mezi bloky	po roce

3.5 Vývoj cestovního ruchu v Československu po druhé světové válce

V prvním období po osvobození až do poloviny 50 let. 20. století nebyl význam cestovního ruchu v úplném komplexu forem, funkcí a druhů doceněn. Cestovní ruch se jako celek nerozvíjel a nebyly ze strany společnosti vytvářeny žádné podmínky pro jeho rozvoj.

Především válka a okupace rozvrátila hospodářství, tak i revoluční společenské přeměny orientovaly svou pozornost na obnovu a přestavbu národního hospodářství,

¹⁴ ŠPRINCOVÁ, S. *Úvod do geografie cestovního ruchu*. 2. vyd. Olomouc : Ediční středisko RUP Olomouc, 1981. s. 12-13.

¹⁵ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 19-20. ISBN 80-7082-185-X.

¹⁶ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 19. ISBN 80-7082-185-X.

především průmyslu. Tím pádem došlo k opominutí řady úseků a odvětví, jako například u cestovního ruchu.

V letech 1949 – 1951 se začínal rozvíjet cestovní ruch v podobě závodové rekreace ROH. Ta byla tím hlavním nositelem masového cestovního ruchu a zajišťovala rekreaci pro základní vrstvu pracujících. Tyto rekreace byly zásadně organizovaného typu cestovního ruchu. ROH lze hodnotit kladně, především v tom, že uchovalo účely cestovního ruchu, řadu objektů v dobrém stavu a také že přivedlo široké vrstvy k účasti na cestovním ruchu.

Silně potlačen byl volný cestovní ruch, především sníženou kapacitou ubytovacích zařízení a také nepřipraveností příslušných odvětví a jejich odlišnou orientací zabezpečit minimální rozsah služeb. V porovnání s ostatními vyspělými zeměmi nehrál v Československu motorismus takovou úlohu v rozvoji cestovního ruchu.¹⁷

V 50. letech 20. století byla v Československu zahájena éra chataření a chalupaření, která trvá dodnes.

Po tzv. sametové revoluci došlo k období, kdy lidé začali cestovat z a do Československa. Všechny překážky, které byly až do této doby, padly a s postupem času docházelo k uzavírání dohod o bezvízovém styku s mnoha zeměmi Evropy a světa. Lidé převážně uskutečňovali krátkodobé cesty do Rakouska, Německa, Itálie, Holandska, Belgie a později přibýly i cesty do Španělska a dalších zemí. Velký zájem byl a stále přetrvává cestování do zemí tzv. sovětského bloku.¹⁸

Tabulka č. 3: Volně přístupná ubytovací zařízení k 31. 12. 2009¹⁹

Druhy ubytovacích zařízení	Počet ubytovacích zařízení	Hosté v (tis.)
Hotely a horské chaty	1 234	3 780
Ubytovací hostince	482	215
Noclehárny	327	988
Jiná zařízení	40	12
celkem	2 443	4 995

¹⁷ DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 23-24.

¹⁸ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 20. ISBN 80-7082-185-X.

¹⁹ DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 24.

4 DŮVODY VZNIKU CESTOVNÍHO RUCHU

Co vlastně vedlo ke vzniku cestovního ruchu? Z historického hlediska, to muselo být pro lidi něco velice výjimečného, aby vůbec začali cestovat. Dříve lidé, aby mohli cestovat a poznávat nová místa museli opustit svoji pevně vybudovanou jistotu a bezpečí svého domova a díky tomu mohli začít cestovat a poznávat jinou zemi, kulturu a jiný způsob života. A k tomu museli mít opravdu veliký důvod. Takový důvod, který se té jejich jistotě, kterou již měli vytvořenou, buď vyrovnával, nebo ji dokonce předčil. Mohly to být důvody, jako např.: veliká touha po neznámém, touha poznat jiné kraje s jinými lidmi a obyčejí, lidé mohli pocítovat potřebu dosáhnout určitých nových znalostí či dovedností a další příčiny, které jsou spojené s lidskými potřebami. A tyto potřeby vedly k tomu, že lidé začali opouštět svá trvalá bydliště a vydali se poznávat něco nového i za cenu, že by se mohli mít hůře. Samozřejmě, že hierarchie lidských potřeb se postupem času proměňují. Dříve to byla spíše potřeba vzdělání, protože dříve se školy soustřeďovaly pouze do několika středisek kultury a vzdělanosti. Kdežto v dnešní době dominuje potřeba regenerace psychických a fyzických sil, protože v dnešní době, jsou lidé pod neustálým tlakem, jak v práci, tak i v domácnosti a lidé se potřebují nějakým způsobem odreagovat a získat nové síly. A to je hlavní impuls důvodu pro cestování. Následujícím impulsem k cestování, bylo a je navazování a udržování osobních vztahů. Jedna ze základních lidských potřeb je také potřeba osobního kontaktu a také potřeba získávat a vyměňovat si informace a životní zkušenosti. Další lidskou potřebou je potřeba práce a právě cestování nám může nabídnout spousta zajímavých pracovních příležitostí v jiných zemích. A tyto lidské potřeby můžeme uspokojovat právě prostřednictvím cestování. Při uskutečnění cestování se tyto lidské potřeby spojují nebo i překrývají.

Cestovní ruch tvoří důležitou složku spotřeby obyvatelstva a čím dál více se stává součástí ekonomiky. Dále se cestovní ruch zařazuje mezi nejvýznamnější hospodářská odvětví na světě. Často můžeme slyšet o průmyslu cestovního ruchu. K tomu, aby cestovní ruch mohl být realizován, je potřeba dostatečného zabezpečení zboží a službami. Z toho vyplývá, že pro lidi, kteří jsou v místě cestovního ruchu, tak by zde měli mít jak vytvořené podmínky pro jejich pobyt, tak i pro samotné využití volného času. Však volný čas je právě tím hlavním motivem účasti na cestovním ruchu.

Cestovní ruch se tímto stává velice důležitou součástí podnikatelských příležitostí a zároveň je i faktorem podporující rozvoj jednotlivých regionálních celků, národních a světových ekonomik.²⁰

Na vznik a rozvoj cestovního ruchu především působí dvě lidské potřeby. A to především potřeba rekreace, tzn. oddychu a odpočinku a potřeba bezprostředního poznávání. Tyto potřeby se začaly objevovat s rozvojem výrobních sil. Prostřednictvím vzniku moderní tovární výroby, kde byly na začátku velice tíživé pracovní a bytové podmínky, s neúměrně dlouhou pracovní dobou vyvolávalo u mnoha lidí potřebu odpočinku mimo toto běžné prostředí, a tak lidé začali chodit do přírody, kde nabírali novou sílu, kterou nám příroda může nabídnout.²¹

---

²⁰ KUČEROVÁ, I. *Ekonomika se zaměřením na cestovní ruch*. 1. vyd. Praha : Idea servis, 1997. s. 148. ISBN 1866-037-97.

²¹ PETRŮ, Z., HOLUBOVÁ, J. *Ekonomika cestovního ruchu*. 3. vyd. Praha : Idea servis, 1994. s. 5. ISBN 80-901462-5-2.

5 SWOT ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V ČR

V knize *Základy marketingu* autorka VYSEKALOVÁ²² definuje Swot analýzu takto:

„V současné praxi se k celkovému zhodnocení východisek podniku často používá metody analýzy silných a slabých stránek podniku a jeho tržních šancí a rizik. Metoda je zkráceně nazývána SWOT analýzou z anglického Strengths-Weaknesses and Opportunities-Threats Analysis. Tržní příležitosti a rizika se většinou hodnotí pomocí různých metod výzkumu trhu. K hodnocení silných a slabých stránek podniku se používá různých vnitropodnikových analýz a hodnotících systémů. Přitom je třeba zvolit kritéria zhodnocení (evidentně i jejich váhu) a techniku hodnocení. Následující příklad pracuje s pětistupňovou škálou, jejíž střed znamená, že dané kritérium není hodnoceno ani jako silná stránka, ani jako slabina.“

I když se píše v definici o podniku, je tato definice použita záměrně. Jelikož se v obecné formě problematika cestovního ruchu nachází na takové úrovni, je zapotřebí využít k dalšímu rozvoji moderních marketingových metod. A právě Swot analýza nám může pomoci k vyhodnocení a ke zjištění nedostatků v cestovním ruchu v České republice. Swot analýza nám může pomoci k vyhodnocení práce lidí, zájmových oblastí, ale i charakter samotné České republiky. Vždyť i Česká republika je v podstatě dnes už takový podnikatelský komplex. Pro který je důležitý mít kvalitní lidi a především ty nejlepší metody práce a toto všechno si zaslouží mimořádnou pozornost.

Swot analýza nám ukáže silné stránky, které budeme akceptovat a naopak, nám ukáže slabé stránky, které se budeme snažit zmírnit nebo dokonce odstranit a budeme se snažit využít nabízejících se příležitostí a omezovat dopady identifikovaných ohrožení.

---

²² VYSEKALOVÁ, J., aj. *Základy marketingu pro střední odborné školy*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 1993. s. 34. ISBN 80-7168-419-8.

5.1 Silné stránky cestovního ruchu v České republice

Z geografického hlediska se nachází Česká republika v srdci Evropy. Díky tomu je výhodná pro turisty z jiných zemí. Její tranzitní poloha například na osách Praha – Brno – Vídeň umožňuje dosažitelnost jednotlivých krajů v rámci denní zahraniční návštěvnosti.

Hranice České republiky jsou tvořeny hřebenem horstev a vrchovin. Mezi nejznámější pohoří patří Krkonoše s nejvyšší horou v ČR, která nese jméno Sněžka a je 1 602 m vysoká, dále by sem patřily Krušné hory a Šumava. Touto zemí protéká několik řek, např. Vltava, Labe, Dyje. Najdeme zde řadu vodních přehrad, jako jsou např. Orlicko nebo Lipno, dále je tu nesčetné množství rybníků a několik jezer, jako jsou např. Máchovo jezero nebo Černé jezero.²³

Tyto zmíněné přírodní úkazy nabízejí, jak turistům z ČR tak i turistům ze zahraničí nekonečně mnoho sportovních aktivit, jako jsou například v letních měsících plavání, běh, cykloturistika nebo jen pouhé procházky přírodou. Pro turisty je zajištěná hustá síť kvalitně značených turistických stezek a v některých částech ČR jsou pro turisty připraveny tzv. cyklobusy, které slouží k přepravě turistů a jejich kol v pravidelných linkách.

Např. v Jihočeském kraji od 2003 fungují cyklobusy a jsou velice oblíbené u turistů, protože cyklobusy na jihu Čech umožňují turistům navazovat na cyklostezky na území Rakouska a zpět.²⁴ V zimních měsících mohou turisté využít našich hor ke sjezdovému lyžování nebo výlety přírodou na běžkách. V České republice se uskutečňují sportovní akce mezinárodního významu, jako je např. Zlatá lyže Českomoravské vysočiny.

Tímto se rozvíjí i venkovský cestovní ruch, kdy majitelé starých selských statků umožňují přespání turistů ve starých statcích, které jsou postaveny například ve stylu selského baroka, jako tomu je ve vesničce Holašovice, která je zapsána do Světového kulturního dědictví UNESCO. Dochází i k velkému rozmachu venkovské turistiky a tím i ke vzniku regionálně specifické atraktivity folklórů a vzniku skanzenů.²⁵

---

²³ HRALA V. *Geografie cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : Idea servis, 1994. s. 146-150. ISBN 80-901462-4-4.

²⁴ *Cestovní ruch/The Region of South Bohemia – Tourism*. 1. vyd. Krajský úřad České Budějovice : Protisk s. r. o., 2003. s. 35.

²⁵ *Swot analýza cestovního ruchu* [online]. Praha : Zeměpis cestovního ruchu, 2008, [2009-09-02]. Dostupný z WWW: <<http://zemepis-maturita.blogspot.com/2008/08/4-swot-analza-cestovnoh-ruchu.html>>.

5.2 Slabé stránky cestovního ruchu v České republice

Podle internetového zdroje ČT 24²⁶, si turisté v České republice nejvíce stěžují na dopravu, vybavenost turistických destinací a služby cestovních kanceláří. Zahraniční turisté si na rozdíl od českých turistů stěžují na tuzemské průvodce. Počet turistů ze zahraničí každoročně klesá, například je to vidět na obsazenosti čtyř- a pětihvězdičkových pražských hotelů, kdy klesla návštěvnost zahraničními turisty meziročně o 17 %. Turisté hledají spíše levnější ubytování, a také levnější destinace, než je Praha.

Slabou stránkou cestovního ruchu v ČR je špatná infrastruktura (ubytovací, sportovní – rekreační služby, nabídka venkovské turistiky, koupaliště a zatím také malé využití vodních cest), na kterou si stěžuje 29 % turistů. Nespokojenost turistů s úrovní cen v cestovním ruchu je 26 %. Na chování cestovních kanceláří si stěžuje téměř 23 % lidí.

Skutečnost je taková, že Česká republika má stále malou propagaci a nenabízí stále takové množství informací pro turisty ze zahraničí.

Agentura pro podporu cestovního ruchu České republiky CzechTourism, provedla výzkum, kde bylo zjištěno, že turisté nejsou spokojeni s nedostatečným společenským vyžitím, nedostatkem parkovacích míst, kvalitou komunikací, dopravní dostupností některých míst a drahými službami.²⁷

Stále ještě u nás můžeme najít takové památky a historické objekty, které jsou ve špatném stavu. Neklade se velký důraz na financování pro údržbu a péči o památky. Omezování finančních prostředků na provoz muzeí, knihoven a galerií. Nevyužití možností spolupráce veřejné správy, neziskového i soukromého sektoru.

A dalším nedostatkem je nevyváženost zahraniční návštěvnosti Prahy a ostatních krajů.

5.3 Příležitosti cestovního ruchu v České republice

Česká republika je bezpečnou destinací v Evropské unii pro turisty ze zahraničí. Tato skutečnost nestačí k udržení dlouhodobé návštěvnosti, a proto je nutné vyvíjet další aktivity:

---

²⁶ *Turistům v Česku vadí doprava, hledají levnější destinace* [online]. Praha : ČT 24, 2009 [2009-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/59040-turistum-v-cesku-vadi-doprava-hledaji-levnejsi-destinace/>>.

²⁷ *V Brně prezentovány výsledky výzkumu o spokojenosti turistů* [online]. Brno : iHned, 2008 [2009-11-27]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.ihned.cz/c4-10041040-22743320-008000_d-v-brne-prezentovany-vysledky-vyzkumu-o-spokojenosti-turistu-v-cr>.

- zpřístupnění dalších památek, takže s tím souvisí i další zápisy do seznamu UNESCO,
- pokračující rozvoj lázeňství a programů podpory zdraví,
- potenciál pro rozvoj venkovského cestovního ruchu (např. vinařského),
- rozvoj turisticky zajímavých oblastí mimo Prahu,
- podpora podnikání v cestovním ruchu a s tím spojená i tvorba nových pracovních míst,
- rostoucí počet služebních a obchodních cest a pořádání kongresů.

Toto všechno jsou podle mého velice dobré příležitosti k rozvoji cestovního ruchu v České republice.

Rostislav Vondruška, ministr pro místní rozvoj uvedl: „*Téměř 80 procent turistů své dovolené omezí a bude se orientovat na prodloužené víkendy. Výpadek turistů ze zahraničí částečně nahrazují Češi. Ti totiž v důsledku krize omezují své cesty do zahraničí a začínají objevovat domácí luhy a háje. Chtěl bych věřit tomu, že to je i průběžnou popularizací domácího cestovního ruchu ze státní i samosprávné úrovně*“.²⁸

Cyril Svoboda komentoval problematiku cestovního ruchu v ČR. Uvedl, že Ministerstvo pro místní rozvoj a CzechTourism mají možnost právě díky pomocí strukturálních fondů EU realizovat celou řadu užitečných národních a systémových projektů, které jsou financovány prostřednictvím Integrovaného operačního programu. V tomto programu je na cestovní ruch vyčleněno cca 76 mil. eur. Tyto projekty jsou nejčastěji zaměřeny na kvalitu poskytovaných služeb v oblasti cestovního ruchu, na zkvalitnění informací a statistických dat v cestovním ruchu a na marketing a propagaci cestovního ruchu na národní úrovni. V současné době je několik těchto projektů již připraveno.²⁹

5.4 Hrozby cestovního ruchu v České republice

Cestovní ruch v České republice může být ohrožen celou řadou nedostatků a právě díky uvědoměním si, těchto nedostatků můžeme předejít hrozbám, které by určitě neprospěly našemu cestovnímu ruchu. Zde jsou uvedeny některé hrozby cestovního ruchu:

²⁸ *Turistům v Česku vadí doprava, hledají levnější destinace* [online]. Praha : ČT 24, 2009 [2009-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/59040-turistum-v-cesku-vadi-doprava-hledaji-levnejsi-destinace/>>.

²⁹ *Komentář Cyrila Svobody k problematice cestovního ruchu v ČR* [online]. Praha : KDU-ČSL, 2009 [2009-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.kdu.cz/default.asp?page=311&idr=132&IDCI=27696>>.

- „vnímání České republiky jako destinace málo vhodnou pro aktivní a dobrodružnou dovolenou,
- poškozování a znečišťování životního prostředí,
- podcenění údržby památek a péče o přírodní bohatství a krajinu,
- podcenění lidského faktoru,
- ztráta konkurenceschopnosti kvůli nedostatečné kvalitě a struktuře a infrastruktury cestovního ruchu,
- nedostatečné množství kapitálu pro stabilizaci a další rozvoj podnikání v cestovním ruchu.³⁰

Dle INDROVÉ do hrozeb cestovního ruchu v ČR patří také např.:

- nedocení legislativního rámce podnikání a kontroly kvality služeb včetně ochrany spotřebitele,
- podcenění rozvoje malého a středního podnikání a tvorbu nových pracovních příležitostí v regionech.³¹

5.5 Finanční podpora pro rozvoj cestovního ruchu v České republice

Ke zvýšení a zlepšení cestovního ruchu v České republice pomůže podpora z evropských fondů, která je zaměřena na zlepšení infrastruktury a kvalifikace.

Pod pojmem rozvoj infrastruktury cestovního ruchu spadají opatření, které žádají žadatelé projektů, které se většinou týkají výstavby a rekonstrukcí sportovních turistických zařízení, stezek pro turisty, přístupových komunikací, výstavbou a rekonstrukcí kulturních objektů, rekonstrukcí a výstavbou ubytovacích kapacit, investiční vybavení ubytovacích kapacit, výstavbou a modernizací zařízení, výstavba rekonstrukce lázeňské infrastruktury apod.

V rámci opatření mohou žádat kraje, města a obce o finanční podporu. Resp. obcemi a kraji zakládané a zřizované organizace, dobrovolné svazky obcí, občanská sdružení (podle zákona č. 83/1990 Sb.), obecně prospěšné společnosti (podle zákona č. 248/1995 Sb.), církevní právnické osoby, zájmová sdružení právnických osob, podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby (vymezené obchodním zákoníkem).

Finanční podpora je poskytována ve formě dotace do výše 85 % z celkových uznatelných nákladů, u podnikatelských subjektů do výše 46 % z celkových nákladů.

³⁰ *Swot analýza cestovního ruchu v ČR* [online]. Praha : rvp, 2009, [2009-09-05]. Dostupný z WWW: <<http://dum.rvp.cz/materialy/swot-analyza-stavu-cestovniho-ruchu-v-cr.html>>.

³¹ INDROVÁ, J., aj. *Cestovní ruch I*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. s. 100. ISBN 80-245-0799-4.

Dále by ke zvýšení cestovního ruchu pomohla revitalizace památek a využití kulturního dědictví v rozvoji cestovního ruchu.

Projekty zabývající se opravou či rekonstrukcí památek, jsou podporovány projekty podporující aktivity pro nové využití v oblastech cestovního ruchu, revitalizace památkově chráněných území.

Žadatelé, kteří žádají, o finanční podporu jsou shodní, jako v předchozím opatření tzn. kraje, obce atd.

Finanční podpora je také shodná s předchozím opatřením.³²

V České republice je ještě mnoho práce, aby cestovní ruch v této zemi byl kvalitní a většina turistů zde byla spokojená.

Kvalitní cestovní ruch musí mít velice kvalitní služby a to, jestli je cestovní ruch kvalitní, se pozná podle toho, zda je turista spokojený a zdali se do navštívené destinace opět vrátí.

---

³² *Regionální operační programy* [online]. Praha : BusinessInfo, 2009 [2009-09-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rop/1001614/>>.

6 PŘEDPOKLADY PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V ČR

Cestovní ruch má dosti významnou úlohu a místo v rozvoji životní úrovně obyvatelstva. Tato významná úloha a místo při zabezpečování jejího dalšího rozvoje bude stále stoupat. Aby mohlo dojít k realizaci funkcí cestovního ruchu, musí být do značné míry vytvořeny dostatečné předpoklady k jejich zabezpečení. Samotný rozvoj cestovního ruchu závisí pak na souboru dalších předpokladů, na jejich komplexnosti a úrovni, dále na jejich konkrétní úloze a významu pro cestovní ruch a také na společenských poměrech, ve kterých dochází k rozvoji cestovního ruchu, a které do určité míry rozhodují o možnostech, směrech a způsobu využití všech předpokladů pro cestovní ruch.³³

Nejdůležitější předpoklady a podmínky úspěšného cestovního ruchu jsou tyto předpoklady:

- přírodní předpoklady,
- kulturně - historické předpoklady,
- materiálně technické předpoklady,
- ekonomické a organizační předpoklady,
- personální předpoklady.

Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu v ČR jsou podrobněji vymezeny v příloze č. II.

Důležité je pro rozvoj cestovního ruchu také světový mír a polický i sociální klid uvnitř státu. Například ozbrojené konflikty zostřují podmínky volného pohybu účastníků cestovního ruchu přes hranice jednotlivých států. Země, které se účastní válečného konfliktu, jsou její obyvatelé plně mobilizováni pro vedení boje a většinou zpravidla nesmí opouštět státní území. Hranice těchto zemí jsou celkem uzavřeny a vydávání pasů a víz je velmi zpřísněné. Účastníci cestovního ruchu nemají zaručenou bezpečnost, kvůli vojenským konfliktům. Především dopravní cesty mají v této situaci strategický význam a tyto cesty jsou vystaveny nepřátelským útokům armády.³⁴

---

³³ DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 31.

³⁴ TLUSTÝ, V., aj. *Ekonomika organizace cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství v Praze, 1968. s. 24-25.

7 LÁZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika je výjimečná tím, že se zde nacházejí nejstarší tradice lázeňství v Evropě. Tradice našeho lázeňství jsou mladší, než je tomu v jižní Evropě a v zemích středomořské oblasti s antickými vzory. Přesto si naše lázeňství získalo v minulosti mimořádný věhlas i vážnost v evropském povědomí a konečně i své místo v dějinách lékařství a balneologie. Nebylo tedy náhodou, že se právě v Praze dostala jak balneologie, tak i vodoléčba prvně jako obor přednášený na evropské univerzitě. Výjimečné tradice českého lázeňství se zasloužily o to, aby bylo české lázeňství neoddelitelnou součástí Evropského kulturního dědictví.³⁵

Lázeňství je významnou atraktivitou nejenom pro cestovní ruch, ale i jednou ze složek léčebné péče o obyvatelstvo. V České republice najdeme řadu světově známých lázeňských míst (Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy lázně a spousta dalších). Dále skýtá ČR i množství minerálních pramenů a přírodních léčivých vod, která se dají využít i pro rekreační cíle jako koupaliště.

Počátky české lázeňské péče jsou zaznamenány již v 15. století. Avšak prameny v Teplicích v Čechách jsou známy již z doby před 2000 lety a také patří k nejdéle známým a intenzivně využívaným a navštěvovaným lázním v Evropě.

České lázně mají již několikasetletou tradici, v České republice se nachází přes třicet lázeňských míst rozetých po celé zemi. Česká republika skýtá několik stovek léčivých pramenů a bohatá naleziště léčivé slatiny. Toto všechno dělá právě z České republiky jednu ze světových lázeňských velmocí.

Hlavní předností českých lázní jsou přírodní léčivé zdroje. Jedná se buď o minerální prameny, plyny či peloidy. V České republice se nachází 37 lázeňských míst:

- 24 z nich využívá jako přírodní léčebný prostředek lázeňské péče minerálních vod,
- 10 využívá peloidy - anorganická bahna, rašeliny, slatiny – Bechyně, Františkovy Lázně, Lázně Bohdaneč, Lázně Toušeň, Mšené - lázně, aj.
- 3 využívají příhodné klimatické poměry – Jeseník, Lázně Kynžvart, Lipová – lázně.³⁶

³⁵ *Lázeňství v České republice* [online]. Praha : Czech Republic, 2004 [2010-02-20]. Dostupný z WWW: <http://www.czech.republic.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113362&id_mapy=39&lng=&menu=>>.

³⁶ *10 důvodů, proč strávit dovolenou v českých lázních* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.com/cze/cz/docs/holiday-tips/spa-holiday/reasons-why/index.html>>.

7.1 Lázeňské služby před rokem 1989

Význam, který přisuzovala socialistická společnost lázeňským službám, vyjadřuje nejpřesvědčivěji ta skutečnost, že téměř devět desetin poskytnutých léčebných pobytů v našich lázních bylo hrazeno z prostředků státního rozpočtu. Z čistého důchodu společnosti dochází k uvolňování těchto prostředků proto, aby se předcházelo onemocněním a aby se využilo dovolených na doléčení chorob. Tím se docilovalo zvyšování produktivity pracovní síly, což byl prvořadý hospodářský význam lázeňských služeb.

Kromě tohoto hlavního hospodářského významu mají lázně i jiný význam a to význam společenský. Díky společenskému významu lázeňských služeb poznává pacient v lázních jednak přímé působení služeb, dále styk s jinými lidmi, společensky žádoucí životní návyky, jako například hygiena, střídmost a přitom biologicky vydatné stravování, zvýšení kulturních potřeb apod. Tyto zmíněné žádoucí životní návyky měly i žádoucí hospodářské důsledky. V bilanci peněžních příjmů a výdajů obyvatelstva se zvyšují položky mimotržních výdajů obyvatelstva a díky tomu se snižuje potřeba pohotových tržních fondů zboží.

Mnohá kulturně společenská uspořádání v lázeňských místech svým obsahem a také organizační formou přesahovaly místní a úzce regionální rámeček. Byly tradičně nejen cílem návštěv pacientů a zájezdů i ze vzdálenějšího okolí, ale často byly přímo podnětem k přechodným neléčebným pobytům návštěvníků v lázeňských místech. Veliká řada lázní v ČSSR tuto tradici soustavně pěstovala a jejich kulturní akce se staly uznávanou součástí kalendářů událostí cestovního ruchu a především v letních měsících nahrazovaly kulturní život našich měst.³⁷

---

³⁷ TLUSTÝ, V., aj. *Ekonomika organizace cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1968. s. 86-88.

Tabulka č. 4: Ukazatelé charakterizující lázeňskou péči v ČSSR³⁸

Ukazatel	1970	1975
Počet lůžek pro léčebné účely	24 431	31 528
Počet přistýlek	1)	639
Počet pacientů	344 007	382 239
Počet ošetrovacích dnů	8 660 000	9 899 160
Počet pobytových dnů	121 413	130 399
Počet ubytovacích dnů	82 533	64 545
Lůžková kapacita v počtu dnů	8 193 724	10 664 890
Tržba z výrobní činnosti v Kčs ²⁾	6 974 000	8 396 000

1) nezajišťovalo se

2) Tato položka obsahuje především tržby za minerální vody a zřídelní výrobky.

7.2 Současné lázeňství v České republice

České lázně v roce 2009 zůstávají nadále doménou domácích pacientů a rekreatantů. Přesto počet cizinců rok od roku mírně roste, zhruba každý pátý lázeňský klient pochází z ciziny. V posledních letech je známé, že například v Karlových Varech jednoznačně převažují Rusové. V roce 2009 se překvapivě hned za velikou návštěvností ruských klientů objevují překvapivě lázeňští klienti ze Španělska.

V Darkově či v Teplicích byl pro rok 2009 zaregistrován zvýšený zájem návštěvníků z arabských zemí, velice často početných rodin. Do českých lázní stále jezdí řada Němců, Číňanů a lidí z Asie.

Mezi návštěvníky lázní v Teplicích převládají spíše turisté než nemocní pacienti. Návštěvnost je stejně vysoká, jako tomu bylo v roce 2008. V hlavní sezóně představují Češi sedmdesát procent klientů a zbylých třicet procent tvoří cizinci.

Například v Luhačovicích využívali návštěvníci v roce 2009 více přírodních léčivých zdrojů a služeb, než tomu bylo v roce 2008. V Luhačovicích v roce 2009 zaznamenali zhruba patnácti procentní návštěvnost zahraniční klientely. Nejčastěji se jedná o klienty z Izraele a Rakouska.³⁹

³⁸ MORAVOVÁ, J., NOVÁK, I. *Kapitoly ze statistiky služeb a cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1979. s. 60.

³⁹ *V českých lázních už je každý pátý pacient z ciziny, přibývá Arabů* [online]. Praha : Novinky, 2009 [2009-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/cestovani/175337-v-ceskych-laznich-uz-je-kazdy-paty-pacient-z-ciziny-pribyva-arabu.html>>.

Tabulka č. 5: Přehled kapacit lázeňských ubytovacích zařízení v České republice podle kategorie k 31. 12. 2006⁴⁰

Název KAT	Počet HUZ	Počet pokojů	Počet lůžek	Průměrná cena
HUZ celkem	161	16 256	29 460	901
Hotely *****	3	380	745	2 912
Hotely ****	44	3 014	5 752	1 400
Ostatní hotely a penziony	44	2 323	4 322	707
Ostatní hromadná ubytovací zařízení jinde nespecifikovaná	70	10 539	18 641	624

Do roku 2008 směřovalo velké množství Čechů především za relaxačními lázeňskými pobyty na Slovensko. Slováci však v roce 2009 přešli na euro a česká měna oproti euru meziročně značně oslabila, a proto i pobyty na Slovensku v roce 2009 významně podražily. Velká část Čechů se tak vrátila zpět do českých lázní.⁴¹

Lázeňskými velmocemi jsou Česká republika, Slovenská republika, Německo, Itálie a Francie. Toto jsou země s tradičním pojetím lázeňství (v Evropě), které jsou stále nejaktivnější ve svých nabídkách. Dnes už můžeme lázeňské programy nalézt i v přímořských centrech Tuniska, Izraele i Turecka, thalassoterapie se bouřlivě rozvíjí v Jižní Americe a Mexiku, své tradiční horké prameny objevují znovu i Japonci.⁴²

⁴⁰ Přehled kapacit lázeňských ubytovacích zařízení v ČR podle kategorie k 31. 12. 2006 [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-12-19]. Dostupný z WWW: <http://www.czechtourism.cz/files/lazenstvi/lazenske_statistiky/lazenske_kapacity_31_12_2006.pdf>.

⁴¹ Češi objevují České i zahraniční lázně – láká nás Rakousko i Německo [online]. Praha : Naše peníze, 2009 [2009-12-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/news/123/ARTICLE/5927/2009-12-13.html>>.

⁴² Lázeňský cestovní ruch v Evropě. [online]. Mariánské Lázně : Cestovní ruch, 2006 [2009-12-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.cestovni-ruch.cz/zdroje/lazne-evropa.php>>.

8 PAMÁTKOVÉ OBJEKTY V ČESKOSLOVENSKU

Množství památkových objektů, které mělo Československo, je řadilo mezi nejvýznamnější státy světa. Celkem bylo v Československu registrováno podle soupisu k 1. 1. 1980 aktualizovaného k 1. 1. 1984 na 41 217 nemovitých kulturních památek, z toho 32 550 v českých krajích a 8 667 ve slovenských krajích.

Celková návštěvnost v Československu (kromě hlavního města Prahy) dosáhla na 104 zpřístupněných objektech výše 5 540 102 návštěvníků, což bylo o 320 tisíc více než v předchozím roce. Také návštěvnost zahraničních turistů se zvýšila o téměř 40 tisíc osob a dosáhla čísla 871 550 návštěv. To představovalo asi 16 procent z celkové návštěvnosti, v některých krajích. Například v Středočeském a Severočeském kraji se však podíl pohyboval kolem 30 procent.

Tabulka č. 6: Návštěvnost objektů podle krajů v roce 1980⁴³

Kraj	Památkový objekt		
	s největší návštěvností	s nejmenší návštěvností	s největší návštěvností cizinců
Středočeský	Karlštejn	Točnick	Konopiště
Jihočeský	Hluboká	Kozí Hrádek	Hluboká
Západočeský	Kozel	Plasy	Kozel
Severočeský	Frýdlant	Velké Březno	Frýdlant
Východočeský	Opočno	Skalka	Kuks
Jihomoravský	Lednice	Pohansko	Lednice
Severomoravský	Bouzov	Sovinec	Šternberk

⁴³ KAŠPAR J, aj, *Vybrané kapitoly z ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství. 1989. s. 99.

Vstupné do památkových objektů bylo k roku 1979 rozděleno na 4 skupiny. První skupina zahrnovala památkové objekty plně i zčásti instalované s roční návštěvností nad 90 tisíc návštěvníků – vstupné bylo stanoveno na 5 Kčs. Druhá skupina byla na ty samé objekty, jako první skupina, ale s roční návštěvností pod 90 tisíc návštěvníků a archeologická naleziště – vstupné bylo na 3 Kčs. Třetí skupina návštěvníků zahrnovala památkové objekty jen zčásti zpřístupněné nebo velmi málo instalované, například samostatné věže, rozhledny apod. – vstupné bylo na 2 Kčs. Čtvrtá skupina zahrnovala hradní zříceniny a hrobky – vstupné bylo 1 Kčs.⁴⁴

---

⁴⁴ KAŠPAR J, aj, *Vybrané kapitoly z ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství. 1989. s. 95- 99.

9 CENTRA CESTOVNÍHO RUCHU V ČR, ZAŘAZENÉ V UNESCU

Památky, které jsou zařazeny do seznamu UNESCO mají obrovský vliv na cestovní ruch v České republice. Města a památky se díky tomu mezinárodně zviditelní a získají atraktivitu. V České republice se nachází 12 míst, které jsou zapsány do seznamu UNESCO. Na velikost našeho státu je to celkem vysoké číslo.

Součástí světově kulturního dědictví je Praha „matka měst, stověžatá“, která představuje pro turisty soubor všech stylů architektury. Český Krumlov, kde najdeme druhý největší zámecký celek v zemi. Telč, je nazýván mezi turisty „Moravské Benátky,“ jsou proslulé jak renesančním zámekem, tak i náměstím s unikátním nenarušeným komplexem historických domů. Kutná Hora je malebné středověké město s chrámem sv. Barbory a s klášterním kostelem Nanebevzetí Panny Marie v sousedním Sedlci. Kostel sv. Jana Nepomuckého ve Žďáru nad Sázavou. Valticko - Lednický areál, jedná se o kompozici řady zámeckých sídel, krajinných pavilónů a plastik v nejrůznějších slozích, začleněných mezi četné rybníky a lesy. Holašovice představují perlu selského baroka v Jižních Čechách. Kroměříž, zde byl do seznamu UNESCO zanesen arcibiskupský zámek, Květná zahrada a Podzámecká obora. Litomyšl nabízí renesanční zámek v italském stylu. Olomouc je proslulý jeho Sloupem Nejsvětější Trojice. A Villa Tugendhat v Brně.

Do seznamu UNESCO se nedostal nejvíce navštěvovaný český hrad Karlštejn a areál původně benediktinského kladrubského kláštera v Západních Čechách.⁴⁵

Vedle památek zařazených do seznamu UNESCO patří do nejvíce navštěvovaných míst především všechny horské a podhorské oblasti, které nabízejí zimní rekreace, lyžování, běžkování a v létě naopak pěší a cyklistickou turistiku.

Turisty je hojně navštěvován tzv. „lázeňský trojúhelník“ (Mariánské lázně, Františkovi lázně a Karlovy Vary, které jsou proslulé jak mezinárodním letištěm, tak i mezinárodním filmovým festivalem). Na cestovním ruchu jsou nedílnou součástí i řada naučných stezek, chráněných krajinných oblastí a přírodních zvláštností.

---

⁴⁵ *Světové dědictví UNESCO České republiky. Česká republika: památky UNESCO.* 1. vyd. Praha : Žaket, 2002. s. 6. ISBN: 80-7233-116-7.

Česká republika má mnoho překrásných historických budov, hradů, zámků, žilo zde spousta významných osobností, a každý region má svá lákadla a specifika pro své turisty.

V České republice patří k neoblíbenějším turistickým cílům nadále Pražský hrad, těsně za ním se v pořadí nachází pražská zoologická zahrada, která má ambice být jednou z nejlepších zoo na světě. Národní muzeum se stalo nejnavštěvovanějším muzeem v roce 2007, které předčilo Židovské muzeum v Praze. U turistů je v oblibě Státní hrad a zámek v Českém Krumlově a z přírodních krás jsou nejvíce navštěvovány jeskyně v Moravském krasu.

V Praze se nachází 6 z 10 nejnavštěvovanějších cílů. Velkou změnu zaznamenala v roce 2007 zoo Lešná u Zlína, která zaznamenala o 23 % vyšší návštěvnost než v roce předešlém. Zoo s botanickou zahradou v Plzni se stává u turistů čím dál více vyhledávaným místem, protože postoupila z 15. na 10. místo.

Nejvíce navštěvovanou industriální památkou se stal pivovar Plzeňský Prazdroj, který se stal prvním českým certifikovaným místem Evropské cesty průmyslového dědictví.

Tabulka č. 7: Top 5 nejnavštěvovanějších hradů a zámků⁴⁶

Hrady a zámky	Počet návštěvníků
1. Státní hrad a zámek Český Krumlov	350 tisíc
2. Státní zámek Lednice	320 tisíc
3. Státní zámek Hluboká nad Vltavou	285 tisíc
4. Státní hrad Karlštejn	276 tisíc
5. Arcibiskupský palác a zahrady v Kroměříži	187 tisíc

⁴⁶ 10. nejnavštěvovanějších míst v ČR. Žebříček nejlákavější turistických cílů [online]. Praha : E-dovolená, 2008 [2009-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-dovoleny.cz/clanky/trekking-a-turistika/10-nejnavsteovanejsich-mist-v-cr-507.html/>>.

Tabulka č. 8: Top 5 nejnavštěvovanějších muzeí a galerií⁴⁷

Muzea a galerie	Počet návštěvníků
1. Národní muzeum, Praha	687 tisíc
2. Židovské muzeum, Praha	674 tisíc
3. Národní galerie, Praha	571 tisíc
4. Památník Tereziín	470 tisíc
5. Valašské muzeum v přírodě	291 tisíc

Tabulka č. 9: Top 5 nejnavštěvovanějších památkových objektů⁴⁸

Památkové objekty	Počet návštěvníků
1. Pražský hrad	1,42 milionu
2. Staroměstská radnice	432 tisíc
3. Chrám sv. Mikuláše, Praha	350 tisíc (údaj za rok 2006)
4. Rozhledna Petřín, Praha	349 tisíc
5. Kostnice v Kutné Hoře – Sedlici	347 tisíc

Skutečnost je taková, že zájem o Českou republiku mezi českými turisty stoupá, a zájem ze strany zahraničních turistů ještě v roce 2008 rostl, ale v současné době je tomu jinak a zájem zahraničních turistů klesá. Ministerstvo pro místní rozvoj uveřejnilo souhrnné výsledky výzkumu o příjezdovém cestovním ruchu za rok 2008. Českou republiku navštívilo celkem 21,8 miliónů zahraničních návštěvníků. To představovalo meziroční nárůst zahraničních turistů ze 41 % na 43 %.⁴⁹

Příjezdový cestovní ruch za období červenec až září 2009 u jednodenních návštěvníků představují především obyvatelé ze sousedních států, nejčastěji Němci (57 %). Hlavním důvodem jednodenních návštěv České republiky jsou zejména nákupy (66 %) a je zde zaznamenán meziroční pokles o 8 procentních bodů, který je způsoben úbytkem pracovních cest. Ve frekvenci jednodenních návštěv došlo také k meziročnímu

⁴⁷ 10. nejnavštěvovanějších míst v ČR. Žebříček nejlákavější turistických cílů [online]. Praha : E-dovolená, 2008 [2009-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-dovolena.cz/clanky/trekking-a-turistika/10-nejnavsteovanejsich-mist-v-cr-507.html/>>.

⁴⁸ 10. nejnavštěvovanějších míst v ČR. Žebříček nejlákavější turistických cílů [online]. Praha : E-dovolená, 2008 [2009-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-dovolena.cz/clanky/trekking-a-turistika/10-nejnavsteovanejsich-mist-v-cr-507.html/>>.

⁴⁹ Zájem zahraničních turistů o Českou republiku je stále vysoký [online]. Praha : BusinessInfo, 2009 [2009-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/duben-2009/zajem-zahranicnich-turistu-o-cr-vysoky/1001771/52635/>>.

poklesu. Nejvíce navštěvovanými místy jednodenních návštěvníků jsou hlavně příhraniční nákupní města, jako Český Těšín, Folmava a Cheb. Výdaje na osobu při jednodenních návštěvách se pohybují okolo 1 961 Kč, u této částky je zaznamenán pokles o 2 % z minulých let. Struktura výdajů je taková, že nákup zboží roste a nákup pohonných hmot klesá. Formy návštěvy jsou převážně individuální a zvláště dochází k úbytku služebních cest.

Příjezdový cestovní ruch za období červenec až září 2009 zahraničních turistů je tvořen obzvláště obyvateli sousedních států (44 %). Nejčastějšími důvody návštěv byla rekreace (54 %), příbuzní (18 %), práce (11 %). Frekvence návštěv je méně častá, poprvé bylo zaznamenáno (39 %). Mezi oblíbenými zahraničními místy stále dominuje Praha, Brno především, když zde byl papež. Délka pobytu zahraničními turisty – přenocování 4,7 noci, meziroční nárůst o 0,3 noci, bez podstatných změn. Stále podobně, jako v předešlých letech je ubytování v hotelech (66 %), neplacené ubytování (21 %), pokles o 2 procentní body. Výdaje na osobu cca 2 314 Kč, nárůst o 8 %. Struktura výdajů zahraničních turistů je na stravování, nákup zboží, ubytování. Formy návštěvy stabilně je to 4 z 5 individuálně, dochází k poklesu cestovních kanceláří a služebních cest.⁵⁰

Česká republika má svým turistům opravdu co nabídnout, ale na druhé straně má ještě mnoho co napravit a vylepšit pro zvýšení návštěvnosti turistů. Tato země je nejen zajímavá svou historií, kulturně historickými památkami, přírodními úkazy, ale také se snaží každý region v České republice zajistit pro své turisty řádné kulturní vyžití a hlavně, aby si každý po návštěvě České republiky něco odnesl. Například nějakou hezkou vzpomínku, zážitek, a aby měl chuť se sem opět vrátit.

---

⁵⁰ *Příjezdový cestovní ruch* [online]. Praha : Stem/Mark, 2009 [2010-02-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=a8312755-f925-4c59-8a52-5ba0e06225e5>>.

10 TRENDY V CESTOVÁNÍ V ČR PŘED ROKEM 1989 A DNES

Před rokem 1989, předtím než obyvatelé Československa vyjeli na rodinnou dovolenou za hranice, potřebovali tzv. výjezdové doložky. Pak následovaly hraniční přechody, vyplňováním výjezdních prohlášení a také „prohrabáváním“ zavazadel. Po tomto všem na většinu cestujících přišla úleva. Lidé minuli ostatné dráty a konečně se mohli vydat na cestu za hranice.

10.1 Dovolená v zahraničí před rokem 1989

Přípravy na dovolenou do Jugoslávie v roce 1969 u většiny lidí z Československé socialistické republiky vypadali asi takto: auto muselo být řádně opravené a připravené na dlouhou cestu. Lidé si nakoupili velikou zásobu jídla, jako například konzervy s masem, kompoty, paštiky, knedlíky v prášku, trvanlivé salámy a sáčkové polévky.

V současné době to vypadá u některých českých rodin stále stejně jako například z roku 1969, ale většinou již lidé preferují místní kuchyň právě navštívené zahraniční destinace. Je to pro návštěvníky dané destinace velice zajímavá zkušenost vyzkoušet místní kuchyň a zkusit něco nového a zároveň i někdy nevšedního.

Dříve lidé před svojí dovolenou začali kupit před autem už dva dny před odjezdem všechny věci, které mají připravené na dovolenou. Dříve nesměly chybět deky, nafukovací matrace, plynové vařiče s náhradní bombou a kanystry na vodu a mnoho další.

V dnešní době si lidé velice oblíbili tzv. last minute dovolené, na které lidé odjíždí na příklad za dva dny od vybraní zájezdu. V ceně bývá většinou zahrnuto kromě ubytování i polopenze nebo plná penze. Dokonce existují dovolené tzv. all inclusive, které nabízejí svým klientům po celý den jídlo a pití. Z toho vyplývá, že v současné době je naprosto zbytečné, aby si lidé na dovolenou vezli zásobu jídla. Při delším cestování jsou podél cest a dálnic benzinové pumpy, které mají většinou pracovní doby 0 – 24 h a lidé se zde mohou občerstvit od chlazených limonád až po teplé večeře. Ceny jsou sice o něco málo vyšší, ale není to zase takový rozdíl. Když pak lidé dojedou do cílového místa, kde chtějí strávit svou dovolenou i zde si mohou každý den koupit čerstvé pečivo, čerstvé ovoce a zeleninu na tržnicích. Ceny v obchodech a na tržnicích nebývají tak rozdílné, jako v místě odkud přijeli turisté.

Na cestách před rokem 1989 si lidé na svoji dovolenou do zahraničí vozili i spousty sportovních náčiní, jako například volejbalový míč, badmintonové pátky a míčky, protože v té době u moře nebyly žádné půjčovny, takže si lidé vozili vlastní sportovní náčiní.

V posledních letech je naprostou samozřejmostí a hlavně také velkým byznysem pro obyvatele navštěvovaných destinací, které jsou turisty hojně a často navštěvovány, že zde nabízejí, dalo by se říci skoro na každém kroku pro své turisty, všechny možné sportovní náčiní. Od volejbalových míčů, tenisových kurtů, přes kolečkové brusle až po možnost vypůjčení kol s kompletním vybavením helmou apod. nebo půjčením skútrů i aut.

Za totality se lidé na svých dovolených bavili sami, především hraním na kytary u táborových ohňů, takže hudební nástroj byl nezbytným doplňkem na dovolenou.

V současné době je u lidí, kteří tráví svou dovolenou v zahraničí oblíbené například večerní procházky, které jsou doprovázeny posezením s přáteli u kávy v příjemné kavárně a poslechem místní hudby. Někteří turisté mají rádi tanec, tak i pro ně je v turisticky oblíbených destinacích připraveno spousta možností, kde si zatancovat, navštívit koncerty nebo se podívat na noční divadelní představení, existují noční projížďky na lodích nebo noční prohlídky hradů a zámků. Lidem je nabízeno při koupi vybraného zájezdu i možnost využití služeb delegátů, kteří svým klientům představí tu danou destinaci a pomáhají jim vždy, když je to potřeba. Cestovní kanceláře nabízejí turistům i služby koordinátorů, kteří vás společensky zabaví po celý den.

Před rokem 1989 lidé, kteří se vydali na svou vysněnou dovolenou, naložili do svého automobilu co nejvíce svých věcí. A peníze, které měli navíc, ukrývali na různých místech, protože se nesměly vyvážet žádné peníze nad limit devizového příslibu. A právě tyto peníze hledali celníci nejvíce. Lidé tyto peníze nejvíce ukrývali do kazet od filmů nebo plastových kořenek.⁵¹

I v roce 2009 platí pro cestující například do Chorvatské republiky stále určité celní předpisy. Kupříkladu při převozu není nutné deklarovat hotovost, pokud se jedná o domácí měnu do 15 000 HRK (to je cca 58 500 Kč), nebo zahraniční měnu do 40 000

---

⁵¹ *Doložka, lančmít, kytara a salám imitace. Na cestách před rokem 1989* [online]. Praha : iDnes, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/dolozka-lancmit-kytara-a-salam-imitace-na-cestach-pred-rokem-1989-pbj-/igcechy.asp?c=A091113_161434_igcechy_tom>.

HRK (to je cca 156 000 Kč). Potraviny a nápoje jsou pro dovoz do Chorvatské republiky omezeny na přiměřené množství vzhledem k délce cesty a počtu cestujících.⁵²

10.2 Cestování z Československa v roce 1989

Listopad 1989 byl velice významný pro obyvatele Československa. Sametová revoluce a následující pád totalitního režimu v Československu otevřel v roce 1989 „železnou oponu“ na hranicích se Západem. Lidem se vrátila možnost volného cestování bez tzv. výjezdních doložek, které byly potřeba do tzv. kapitalistické ciziny. Od 4. prosince 1989 českoslovenští občané mohli cestovat do zahraničí pouze s platnými pasy.

Před listopadem 1989 mohli obyvatelé ČSSR vycestovat na cestovní pas pouze do některých socialistických zemí, jako například do Bulharska, k maďarskému Balatonu či k moři do východního Německa, dříve NDR. Velice oblíbené u občanů Československa byly nákupní víkendové výlety do Polska, Lipska nebo Drážďan.

Již zmíněné výjezdní doložky zavedli komunisté, respektive jimi ovládané ministerstvo vnitra těsně před únorovým pučem 1948 (23. února 1948 byl vyhlášen rozkaz, že přes hranice nesmí nikdo bez tohoto povolení). Výjezdová doložka přežila i cestování v 60. letech. V období normalizace se její udělení, nebo odmítnutí, či zrušení, stalo pro režim i nástrojem represe.

Výjezdové doložky zrušilo ministerstvo vnitra 30. listopadu 1989. A od této doby následoval velký rozvoj turistiky, umožněný také řadou nových dohod o bezvízovém styku.

V dnešní době si mladí lidé ani neumějí představit takové cestování, jaké bylo například v době Československa.⁵³

---

⁵² *Chorvatsko celní předpisy* [online]. Praha : Průvodce, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://www.pruvodce.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=735&catid=85&directory=53>.

⁵³ *Listopad 1989 otevřel Čechům hranice a cestu do světa* [online]. Praha : České Noviny, 2009 [2009-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://magazin.ceskenoviny.cz/cestovani/zpravy/listopad-1989-otevrel-cechum-hranice-a-cestu-do-sveta/410285>>.

10.3 Cestování v současnosti

Dnes jsme zvyklí, že se jezdí přes hranice volně a od vstupu České republiky do Evropské unie do členských zemí můžeme cestovat pouze na občanský průkaz. Dnes mohou občané cestovat s pasem do 85 států.

Češi udělali rekord v loňském roce 2008, kdy vyjeli celkově na rekordních 9,9 milionu dovolených, z toho 4,99 milionu dovolených bylo v zahraničí a 4,92 milionu v tuzemsku. Češi utratili poprvé v historii za jednu zahraniční dovolenou včetně nákladů v místě pobytu více než 15 tisíc Kč na osobu.

Tabulka č. 10: Srovnání cen zájezdů a letenek 1989 - 2009⁵⁴

Místo pobytu	Rok a ceny za osobu / noc		
	1990	1997	2009
Týden letecky v Egyptě	25 000 Kčs	17 000 - 18 000 Kč	13 000 Kč
Týden autem v Chorvatsku	3 000 Kčs	3 000 Kč	3000 Kč
Týden u moře v Itálii autobusem, apartmán	5 000 Kčs	5 000 Kč	5 000 Kč
Na jihu Itálie			6 000 Kč
Poznávací zájezd do Paříže	4 000 Kčs	5 000 Kč	5 000 Kč
Letenka - Praha - Paříž - Praha	11 000 Kčs (včetně poplatků)		4 000 Kč (včetně poplatků)

Objektivně však musíme konstatovat, že u poznávacího zájezdu do Paříže, nejde o zdražení, protože zatímco v roce 1990 Češi cestovali starými autobusy a bydleli v nejlevnějším ubytovacím zařízení, nyní je standardem luxusní autobus s televizí a klimatizací a kvalitní hotely.

Například letenka Praha – Paříž – Praha – v roce 1990 stála přibližně 11 000 Kčs včetně poplatků, dnes se stejná letenka prodává i za cca 4 000 Kč včetně poplatků. Hlavní důvodem je pokles cen téměř o dvě třetiny oproti počátku 90. let je hlavně velká konkurence na linkách z / do Prahy i nástup nízkonákladových leteckých dopravců.

⁵⁴ *Cestování Čechů zažilo od roku 1989 skutečnou revoluci. Cena zájezdů 1990 – 2008* [online]. Praha : iHned, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.ihned.cz/c4-10041040-30398650-008000_d-cestovani-cechu-zazilo-od-roku-1989-skutecnou-revoluci>.

Ceny neleteckých zájezdů po zhlédnutí již zmíněného přehledu od roku 1989 jsou víceméně na stejné úrovni. Hlavním důvodem dostupnosti a především velkého zájmu českých obyvatel o cestování jsou především jejich několikanásobně vyšší průměrné příjmy. V roce 1990 byl u nás průměrný měsíční příjem kolem 3 000 Kč za měsíc, v současné době je to více než 20 000 Kč za měsíc.

Zajímavé je, jak s postupem času rostou nároky českých turistů. Například v první polovině devadesátých let minulého století se spokojili Češi s pobytem ve stanech v Chorvatsku a nyní jezdí min. do 3 – hvězdičkových hotelů, to znamená ubytovací zařízení, které má na každém pokoji vlastní sociální zařízení, televizi, telefon, v objektu je recepce a restaurace.⁵⁵

V roce 2009 strávilo dovolenou v České republice mnohem více Čechů než v předešlých letech. Hlavní příčinou je ekonomická krize a snaha lidí ušetřit peníze. Podle průzkumu iDnes, strávilo dovolenou v roce 2009 v Česku 30 % lidí. K vodě se vydalo 24 % lidí, na výlety 14 % lidí a na kola, která jsou, rok od roku čím dál více oblíbenější zaměřilo 13 % lidí. U Čechů je v posledních letech velice oblíbené strávení dovolené kempováním u přehrad.

Například na břehu Sázavy si lidé užijí krásnou týdenní dovolenou za 3000 Kč, kdežto v Chorvatsku týdenní dovolená může stát i 45 000 Kč. Lidé si zde chválí levné ubytování v hotelu, kde noc na osobu stojí 200 Kč, polopenze za 130 Kč, a kdo má s sebou zvíře připlatí si 50 Kč. Většinou je zde nejvíce ubytovaných lidí, kteří plánují strávit svou dovolenou na vodě.

Mezi nejlevnější české dovolené patří právě dovolená na české vodě. Tzv. vodáci si mohou na den pronajmout loď za cca 200 Kč a za stan se cena pohybuje od 60 Kč.

iDnes zveřejnilo výsledky ankety, kde dotazovaní odpovídali na otázku, kde budou trávit dovolenou v roce 2009. Výsledky jsou překvapující a pro Českou republiku velice příjemné.

---

⁵⁵ *Cestování Čechů zažilo od roku 1989 skutečnou revoluci. Cena zájezdů 1990 – 2008* [online]. Praha : iHned, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.ihned.cz/c4-10041040-30398650-008000_d-cestovani-cechu-zazilo-od-roku-1989-skutecnou-revoluci>.

Tabulka č. 11: Kde budou lidé trávit svou dovolenou v roce 2009⁵⁶

Místo	Počet lidí
Z části v zahraničí, z části v Česku	517
Pouze v zahraničí	196
Pouze v Česku	669
Dovolenou v létě nemám	91
Ještě nevím	50

V České republice letní dovolenou strávila třetina obyvatel České republiky. Česká republika se bude stále snažit zlepšovat své služby v cestovním ruchu, aby byla čím dál více lákavější pro turisty, jak z České republiky, tak i pro turisty ze zahraničí.⁵⁷

V posledních letech se v České republice stala velice oblíbená cykloturistika. Velikou nevýhodou je, že na některých místech České republiky nejsou cyklostezky a lidé velice často jezdí po silnicích, kde jezdí automobily, autobusy, ale i nákladní automobily. A to nejsou dobré podmínky pro cykloturistiku, proto by měla Česká republika věnovat větší pozornost na vybudování nových cyklostezek. Nedostatek cyklostezek je například v oblasti Podjíví, Mikulovsko a okolí Velkých Pavlovic.

Cyklisté při svých výpravách po České republice se svými koly velice často využijí i služeb Českých drah, díky nimž se mohou cyklisté přepravit na vzdálenější místa i se svými koly. Dále existují cyklobusy, jako je tomu například v Jižních Čechách. Cyklobusy slouží k přepravě turistů a jejich kol v pravidelných linkách. V Jihočeském kraji fungují již od roku 2003 a turisté jsou s nimi spokojeni, jelikož díky cyklobusům se mohou dopravit se svými koly na území Rakouska a zpět. Díky těmto cyklobusům zavítá do České republiky celá řada turistů i z Rakouska.⁵⁸

Velikou proměnou z minulých let je, že čeští turisté v České republice už netráví 14 denní dovolenou na jednom místě, ale lidé se naučili neustále během své dovolené cestovat a poznávat co nejvíce míst a krás České republiky. Dříve například lidé trávili 14 denní dovolenou na jednom místě na stejné podnikové chatě, jako každý rok. V posledních letech tomu už tak, ale vůbec není.

⁵⁶ *Třetina lidí letos stráví dovolenou v Česku. Nejlépe se sudem piva* [online]. Praha : iDnes, 2009 [2009-12-10]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/tretina-lidi-letos-stravi-dovolenou-v-cesku-nejlpe-se-sudem-piva-p9o-/igcechy.asp?c=A090717_161131_igcechy_tom>.

⁵⁷ *Třetina lidí letos stráví dovolenou v Česku. Nejlépe se sudem piva* [online]. Praha : iDnes, 2009 [2009-12-10]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/tretina-lidi-letos-stravi-dovolenou-v-cesku-nejlpe-se-sudem-piva-p9o-/igcechy.asp?c=A090717_161131_igcechy_tom>.

⁵⁸ *Cestovní ruch/The Region of South Bohemia – Tourism*. 1. vyd. Krajský úřad České Budějovice : Protisk s. r. o., 2003. s. 35.

Pro průzkum agentury Median pro MF DNES odpovídalo 529 lidí. Výsledek průzkumu je uveden v tabulce č. 12.

Tabulka č. 12: Co je pro vás ideální dovolená v Česku?⁵⁹

Ideální dovolená v Česku	Počet lidí v (%)
Nedělat nic	33
U vody	24
Pěší turistika	14
Na kolech	13
Na horách	5
Na vodě	3
Na koních	2
Jiná odpověď	6

Z tohoto průzkumu je jasné, že Češi by nejraději svou dovolenou strávili jen odpočinkem, ať už ve svých domovech nebo jen u vody. Myslím si, že rok od roku stoupá zájem českých turistů o sport, ať už je to již zmíněná cykloturistika, nebo pěší turistika nebo zimní pobyt na horách.

Které místo v Česku je ideální pro letní dovolenou? Na tuto otázku odpovídali lidé v průzkumu agentury Median pro MF DNES. Výsledky tohoto průzkumu nejsou překvapující pro lidi, kteří znají Českou republiku. Na prvním místě se umístily jižní Čechy, které nabízejí pro své turisty nesčetně mnoho krásných rybníků (Svět, Bezdrev), přehrad (Lipenská přehrada), jezer (Čertovo jezero), lázní (lázeňský a léčebný dům Olga v Bechyni, léčebný dům Aurora v Třeboni), mnoho dalších historicky kulturních památek, kulturních vyžití a zážitků.

Na druhém místě se umístila jižní Morava a na třetím místě Beskydy. Například Krkonoše a západočeské lázně a Praha se umístily na zadních místech v žebříčku, jako ideální místo pro letní dovolenou.

Pro mnohé známé Máchovo jezero, už není tak obýváno turisty v klasických chatkách, jako tomu bylo dříve. Klasické chatky v současné době vyjdou pro dvě osoby cca 650 Kč. Když navštívíte tyto chatky, vrátíte se zpátky do roku 1986 – linoleum,

⁵⁹ *Třetina lidí letos stráví dovolenou v Česku. Nejlépe se sudem piva* [online]. Praha : iDnes, 2009 [2009-12-10]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/tretina-lidi-letos-stravi-dovolenou-v-cesku-nejlpe-se-sudem-piva-p9o-/igcechy.asp?c=A090717_161131_igcechy_tom>.

papírové elektrorozvody, umakartový stoleček, klasická palanda a jedovatě oranžová kuchyňská linka se studenou vodou. Z těchto důvodů si čeští návštěvníci proslulého Máchova jezera o něco málo více připlatí a stráví raději svou dovolenou v tříhvězdičkovém hotelu se snídaní za 1000 Kč.⁶⁰

---

⁶⁰ *Třetina lidí letos stráví dovolenou v Česku. Nejlépe se sudem piva* [online]. Praha : iDnes, 2009 [2009-12-10]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/tretina-lidi-letos-stravi-dovolenou-v-cesku-nejlepe-se-sudem-piva-p9o-/igcechy.asp?c=A090717_161131_igcechy_tom>.

11 TRENDY V CESTOVÁNÍ VE 21. STOLETÍ

Někteří čeští cestovatelé se v době letních dovolených nespokojí již s jednou letní dovolenou, ale jedinci nebo rodiny vyjíždí v letních měsících hned na několik letních dovolených a na poměrně rozličných místech. Svědčí o tom záznamy o sumách, které jsou schopni čeští cestovatelé vynaložit za jeden zájezd.

Podle informací Českého statistického úřadu, vyrazilo na dovolenou v roce 2007 4,5 milionů Čechů. Největšímu zájmu se těšilo zejména Chorvatsko, kam vyrazilo 804 tisíc českých turistů. 722 tisíc turistů vycestovalo na Slovensko. Více informací skýtá tabulka s první desítkou nejnavštěvovanějších zemí. Mezi dalšími zeměmi, které se umístily v první desítce, jsou rovněž takové země jako Egypt, Velká Británie a Francie, kam vyjelo po 185 tisíc tuzemců.⁶¹

Tabulka č. 13: První desítka nejvíce turisticky atraktivních zemí v roce 2007⁶²

Pořadí	Stát	Počet turistů (v tisících)
1.	Chorvatsko	804
2.	Slovensko	722
3.	Itálie	510
4.	Řecko	309
5.	Tunisko	216
6.	Rakousko	205
7.	Španělsko	203
8.	Egypt	185
9.	Velká Británie	185
10.	Francie	184

⁶¹ *Cestovní trendy očima cestovních kanceláří* [online]. Praha : Měšec, 2008 [2009-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/cestovni-trendy-ocima-cestovnich-kancelari/>>.

⁶² *Cestovní trendy očima cestovních kanceláří* [online]. Praha : Měšec, 2008 [2009-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/cestovni-trendy-ocima-cestovnich-kancelari/>>.

Podle tabulky vidíme, že turisté z České republiky cestují i do zemí, které byly pro ně v minulosti nedostupné. Díky posilování koruny vůči euru a dalším zahraničním měnám se tento vývoj v cestování zlomil. Životní úroveň obyvatel České republiky roste a v porovnání s ostatními zeměmi světa je na tom Česká republika relativně dobře.

S postupem let se samozřejmě mění trendy českých turistů v oblasti cestování. Cestovní kanceláře Fischer a Čedok se shodují, že se na zájezdy více létá, lidé dávají přednost dražším a delším pobytům. Například průměrná výše zájezdu v roce 2007 byla u cestovní kanceláře Čedok 14 500 Kč. V současné době v roce 2009 se tato průměrná výše zájezdu pohybuje okolo 16 000 Kč.

Další takovou změnou v oblasti cestování je i tzv. „útěk před horkem“ To znamená, že turisté v letních měsících spíše vyhledávají severské země, jako místo jejich pobytu a naopak v zimních měsících lidé vyhledávají spíše teplejší destinace.

Nelze nezmínit i fakt, že se tuzemští turisté více přibližují zahraničnímu protějšku z Evropské unie. Je to tím, že turisté začali jezdit na více dovolených ročně a vyhledávají si dražší služby, začíná to lepším ubytováním a příplatky za plnou penzi nebo all inclusive.

Další změnou trendu je přednost v nákupu zájezdu v prvním momentu, oproti tolik u lidí oblíbeného last minute. Je to nejlepší volba, když lidé chtějí opravdu zaplatit za svou dovolenou co nejméně peněz.

V poslední době lidé začali vyhledávat i jiné destinace než je Chorvatsko. Chorvatsko, které bylo v minulých letech v hledáčku českých turistů nejčastěji navštěvovanou destinací, čeká stagnace. Za prvé je to způsobeno tím, že si Češi této země dosyta užili. A za druhé je to způsobeno chorvatskou vládou o ztížení podmínek pro cestovatele. Kromě komplikací s dovozem některých vlastních potravin budí rozruch i písemného potvrzení vyhotoveného v angličtině nebo chorvatštině pro všechny, kteří jedou s dětmi na dovolenou s dětmi a nejsou jejich rodiči.

Výrazným rozdílem, který je v posledních deseti letech nejvíce viditelný, je nárůst objednávek dovolených přes internetové stránky. V současné době se například podíl prodeje zájezdů u CK Fischer blíží k deseti procentům. Porovnání se západní Evropou činí běžný stav přes dvacet procent.⁶³

---

⁶³ *Cestovní trendy očima cestovních kanceláří* [online]. Praha : Měšec, 2008 [2009-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/cestovni-trendy-ocima-cestovnich-kancelari/>>.

12 PŮSOBENÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE NA CESTOVNÍ RUCH

Oblast cestovního ruchu je také samozřejmě zasažena hospodářskou krizí, která začala už v polovině roku 2008 a nadále pokračuje i v celém roce 2009. Projevuje se to negativním trendem vývoje mezinárodního cestovního ruchu. Mezinárodní cestovní ruch zaznamenal jen za první čtvrtletí 2009 propad o osm procent oproti stejnému období roku 2008.

Propad mezinárodního cestovního ruchu, kvůli hospodářské krizi zaznamenaly i jiné země. Například pokles se kromě Afriky projevil ve všech světových regionech. Nejpostiženějšími destinacemi jsou střední a východní Evropa, kde cestovní ruch postihl třinácti procentní propad. U Evropy to činí aktuálně deset procent.

Česká republika je samozřejmě také postižena hospodářskou krizí, projevilo se to například tím, že v prvním pololetí roku 2009 přijelo do tuzemských hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) o 12,2 procent méně zahraničních turistů než ve stejném období roku 2008. V HUZ počet turistů poklesl v prvním pololetí o 4,4 procenta. Skutečnost je taková, že jsou postiženy všechny regiony.

Meziroční pokles příjezdů zahraničních turistů byl nejvýrazněji zaznamenán od ledna do června roku 2009 v Jihomoravském kraji o 23,1 procenta. V kraji Jihočeském byl zaznamenán nejmenší pokles konkrétně o 9,5 procenta. Hlavní město Prahu navštívilo zhruba o 11 procent méně zahraničních turistů, než jak tomu bylo v roce 2008.

S nástupem hospodářské krize začali mít nemalé problémy majitelé hotelů, penzionů a restaurací. Začal klesat počet příjezdů zahraničních i tuzemských turistů do českých ubytovacích zařízení. Hlavně ubývá především turistů ze zahraničí, kteří jsou pro příjmy z cestovního ruchu klíčoví. Podle ČSÚ v cestovním ruchu tržby podniků neustále klesají.

Podle údajů, které byly v registru ekonomických subjektů Českého statistického úřadu k 31. prosinci 2008 v České republice, bylo přibližně 54 tisíc aktivních subjektů CZ – NACE 55 a 56 (ubytování, stravování a pohostinství), přibližně 60 tisíc provozoven. Je zřejmé, že hospodářská krize řadu z nich zasáhne. Například takovým způsobem, že budou nuceny některé provozovny ukončit svojí činnost, odhadem se to může týkat dvou až tří procent všech provozoven. Samozřejmě, že se hospodářská krize projeví i na trhu s realitami, kde se objeví zvýšená nabídka ubytovacích a restauračních

zařízení, která kvůli hospodářské krizi musela ukončit svojí činnost. V současné době realitní kanceláře nabízejí například v Praze k prodeji více než 100 hotelů a penzionů.

Praha má kapacitu přes 80 tisíc lůžek a je jisté, že kvůli nízkému počtu příjezdů jak českých, tak i zahraničních návštěvníků tato kapacita nebude ani zdaleka využita. Odhaduje se, že obsazenost pokojů v Praze bude pro rok 2009 na pouhých 50 procent. V celé České republice je pak obsazenost pokojů nižší a pohybuje se na úrovni cca 40 procent. Největší ohrožení pocítují rodinné penziony, neznačkové hotely a restaurační zařízení v méně atraktivních lokalitách, jako například na sídlištích.

Šanci ustát mají taková zařízení, která poskytují především kvalitní služby a jsou napojena na mezinárodní rezervační systémy, protože si takto dokážou zajistit větší okruh potencionálních zákazníků bez vynaložení značnějších prostředků na propagaci.⁶⁴

Podle Českého statistického úřadu, opravdu klesají počty hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice.

Tabulka č. 14: Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice od roku 1989 až 2008⁶⁵

Roky	Počet hostů	
	Ze zahraničí	Z České republiky
1989	3 204	5 904
1990	3 039	5 384
1998	5 281	6 342
1999	5 308	6 139
2000	4 773	6 091
2001	5 405	5 878
2002	4 743	5 672
2003	5 076	6 271
2004	6 061	6 158
2005	6 336	6 026
2006	6 435	6 026
2007	6 680	6 281
2008	6 649	6 186

⁶⁴ *Mensí zájem turistů ze zahraničí ničí české hotely* [online]. Praha : Realit, 2009 [2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://realit.cz/clanek/mensi-zajem-turistu-ze-zahranici-nici-ceske-hotely>>.

⁶⁵ *Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice* [online]. Praha : czso, 2009 [2009-12-18]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_cestovni_ruch>.

Podívejme se, jak o několik let později to vypadalo s kapacitou a výkony ubytovacích zařízení v letech 1970 a 1975.

Tabulka č. 15: Kapacita a výkony ubytovacích zařízení ČSSR⁶⁶

Ukazatel	1970	1975
Počet ubytovaných zařízení	2 822	2 900
Počet lůžek	119 182	133 213
Počet přistýlek	16 348	18 451
Počet lůžkodnů	30 294 443	40 348 684
Počet přenocování celkem	17 148 101	23 908 439
Z toho: hosté s trvalým bydlištěm v cizině	3 015 662	2 079 503
Hosté s trvalým bydlištěm v kapitalistických státech	1 403 628	684 997
Tržby za ubytování včetně přírážek v tis. Kčs	552 417	937 492

V tabulce si můžeme všimnout, jak v roce 1975 došlo k navýšení ve všech položkách. Skladba celoročních ubytovacích zařízení, při nízké celkové lůžkové kapacitě je výrazem dříve naznačených tendencí ve vývoji návštěvnosti a tomu odpovídajících změn v materiálně technické základně. Rozhodující podíl si i nadále podržují tradiční zařízení, jako jsou hotely. Je to dáno hlavně našimi klimatickými podmínkami, všestrannější použitelností hotelů ve srovnání s jinými kategoriemi ubytovacích zařízení jak v domácím tak zahraničním cestovním ruchu a v neposlední řadě relativně nejvyšším standardem služeb, a to má význam zvláště ve vztahu k zahraničnímu cestovnímu ruchu.⁶⁷

⁶⁶ MORAVOVÁ, J., NOVÁK, I. *Kapitoly ze statistiky služeb a cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1979. s. 58.

⁶⁷ DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1969. s. 69.

13 NÁVŠTĚVNOST ČR ZAHRANIČNÍMI TURISTY ZA ROK 2009

V roce 2009, od ledna do září, navštívili nejvíce Českou republiku, tradičně turisté z Německa. Přibližně to bylo 1 061 337 německých turistů. Na druhém místě v největším počtu návštěvnosti České republiky je Polsko, celkem 288 684 turistů z Polska. Na třetím místě se umístili turisté z Itálie, kterých navštívilo Českou republiku 283 697 Italů.

Zajímavé je, že turisté z Itálie se umístili na třetím místě v návštěvnosti České republiky. Ještě v roce 2008 jejich návštěvnost nebyla takto vysoká. K nárůstu počtu italských turistů patří zřejmě malá vzdálenost mezi oběma destinacemi, Italové vidí Českou republiku, jako destinaci, která poskytuje vysokou kvalitu služeb za rozumnou cenu.⁶⁸

Česká republika se stala pro rok 2009 velikým hitem i pro Brity, kteří cestovali mimo ostrovy. Hlavní roli zde sehrály především cenové výhodnosti, dále snadná dostupnost daná malou vzdáleností a množstvím low-costových leteckých spojů.

Pro Brity se stala Česká republika pro rok 2009 velice oblíbenou destinací díky tomu, že britská libra oslabila vůči České koruně o 15 %. Z Velké Británie přijelo celkem 277 604 turistů do České republiky.⁶⁹

Dalo by se říci, že turisté z Velké Británie se v žebříčku návštěvnosti České republiky umístili na lepším místě, než tomu bylo v předešlých letech.

Na čtvrtém místě se umístili turisté z Ruska s počtem 253 535 turistů. Předpokládá se, že v dohledné době se počet ruských turistů v Česku nezvýší. Například oproti roku 2008 byl počet vydaných víz zhruba o třetinu nižší. Malou návštěvnost Rusů především zaznamenala Praha.

Od ledna do září roku 2009 přijelo celkem do České republiky 4 695 059 turistů ze zahraničí. To představuje zhruba o deset procent méně turistů ze zahraničí než ve stejném období roku 2008.⁷⁰

---

⁶⁸ *Do Česka jezdí nejvíce Němci, ruští turisté ubyli* [online]. Praha : Týden, 2009 [2009-12-15]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/do-ceska-jezdi-nejvice-nemci-rusti-turiste-ubyli_148430.html>.

⁶⁹ *Česká republika je pro Brity 2. nejlevnější destinací* [online]. Praha : AČCKA, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://www.accka.cz/article.asp?article_id=169>.

⁷⁰ *Do Česka jezdí nejvíce Němci, ruští turisté ubyli* [online]. Praha : AČCKA, 2009 [2009-12-15]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/do-ceska-jezdi-nejvice-nemci-rusti-turiste-ubyli_148430.html>.

Nejnavštěvovanější zemí na světě je Francie. Ročně do ní zavítá přes 80 milionů turistů a to se do statistik počítají pouze jen ti, kteří v zemi alespoň jednu noc přespí. S tranzitními cestujícími, kteří projedou Francií bez zastávky například do španělských přímořských letovisek, by byl celkový počet ještě vyšší.

Příjezdy zahraničních turistů do Evropy od roku 1990 neustále stoupají. V roce 1990 navštívilo Evropu 265 milionů zahraničních turistů. V roce 2000 to bylo 392,6 milionů turistů a v roce 2008 jich bylo celkem 489,4 milionů zahraničních turistů.

Nejvíce navštěvovaným místem v Evropě v roce 1990 byla západní Evropa, a v roce 2008 to byla jižní Evropa.

Nejvíce navštěvovaným státem v Evropě je právě Francie (79 300 000) návštěvníků a Česká republika má (6 649 000) návštěvníků a to jí řadí na 16. místo v Evropě.

V porovnání s ostatními kontinenty, jako je Asie, Amerika a Afrika je právě Evropa nejvíce navštěvována zahraničními turisty.

Mezi 10. nejnavštěvovanějšími městy světa je, jako tradičně v první pozici v celosvětové konkurenci Londýn s více než 15 miliony návštěvníků. Nad hranici 10 milionů návštěvníků se už jen dostaly asijské metropole Hongkong, Bangkok a Singapur. Druhou příčku v rámci Evropy okupuje za Londýnem francouzská metropole Paříž. A to i přes 10 % meziroční pokles návštěvnosti. Praha je v celosvětové hitparádě na ucházejícím 19. místě.⁷¹

---

⁷¹ *World tourism organization - Tourism Highlights 2009 Edition* [online]. Madrid : UNWTO, 2009 [2010-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://unwto.org/facts/menu.html>>.

ZÁVĚR

Změna politického systému přinesla v roce 1989 řadu zásadních změn, které výrazným způsobem proměnily styl života všem občanům této republiky. Uvolnění hranic, svoboda podnikání a uvolnění devizového trhu byly hlavními příčinami k nastartování rychlé transformace dosud přísně regulovaného trhu cestovního ruchu.

Otevření hranic a uvolnění deviz se staly multiplifikátorem výjezdové turistiky našich občanů do zahraničí. Podle dostupných údajů Ministerstva hospodářství (MH) a Českého statistického úřadu (ČSÚ) se výjezdy našich občanů mezi lety 1988 a 1991 zvýšily o 442,2 % a v roce 1996 s rekordním počtem výjezdů našich občanů do zahraničí dokonce o 760 %.

Poptávka po cestách do zahraničí ovlivnila orientaci začínajících cestovních kanceláří specializovaných na výjezdový cestovní ruch. Postupné zvyšování nároků občanů na kvalitu i rozsah služeb, nároky na nové informační technologie stejně jako výkyvy poptávky snížily tento světově unikátní počet podnikatelských subjektů, který podle předpokladů bude i nadále klesat, například krachy cestovních kanceláří v roce 1997.

Příjezdový cestovní ruch zaznamenal v roce 1996 oproti roku 1989 nárůst o 475 % zahraničních návštěvníků, zejména z Německa, Rakouska a Nizozemí.

Počet našich občanů vyjíždějících do zahraničí je zhruba o jednu polovinu nižší než počet návštěvníků přijíždějících do ČR. Tato skutečnost výrazně ovlivňuje i celkové devizové saldo ČR.

Porovnáním dostupných dat lze vyjádřit stav vývoje návštěvnosti v České republice v kontextu se světovým vývojovým trendem. V období 1989 až 1997 je to výrazně dynamické. V roce 1994 se například Česká republika dostala na první místo v Evropě v nárůstu počtu turistů alespoň s jedním přenocováním. Nárůst počtu zahraničních návštěvníků spojený s poptávkou, vede k rozvoji služeb typicky turistického zaměření, jako je ubytování, stravování, doprava a průvodci.

V roce 1995 došlo k poklesu počtu návštěvníků. Tento pokles však naznačuje, že došlo ke kvalitativní změně návštěvnosti, kdy ubylo návštěvníků na jeden den a přibýlo návštěvníků, kteří se u nás ubytovali na více dní, respektive, kteří utratili více deviz.

Největší zájem zahraničních návštěvníků se soustřeďuje na Prahu, dále pak na jižní, západní a východní Čechy, na jižní Moravu a Krkonoše. Orientace na Prahu stále roste, ale zároveň se jejich poptávka začíná více zaměřovat i na ostatní regiony.

Velikou změnou ve vývoji cestovního ruchu je způsob vybírání zájezdů a jeho placení. Zatímco před několika lety lidé vybírali své zahraniční zájezdy pomocí katalogů, dnes je již čtvrtina zájezdů koupena přes internet. Čím dál více Čechů si kupuje zájezdy přes internet, jen v roce 2008 se jich tímto způsobem prodalo 600 tisíc za čtyři miliardy korun. Češi si nejvíce zájezdy po internetu objednávají v červenci (20 % objednávek) a v srpnu (19 % objednávek). Nejméně se pak zájezdy po internetu prodávají v prosinci (2 % objednávek), v listopadu (4 % objednávek) a v lednu (4 % objednávek). Nejslabší je prosinec a to hlavně proto, že jednak není sezona, jednak lidé spíše než dovolenou nakupují na internetu vánoční dárky a elektroniku.

Jisté je, že stále zaostáváme za vyspělými zeměmi, například v západní Evropě se prodá přes internet v průměru 35 % všech zájezdů a v USA si lidé přes internet koupí dokonce všech 40 % zájezdů. Je tedy zřejmé, že prodeje zájezdů přes internet budou stoupat i v nejbližších letech.

Cestovní kanceláře, kterých je v České republice kolem 970, v roce 2008 prodaly v České republice 2,3 milionu zájezdů (z toho 100 000 tuzemských a zhruba 50 000 přes zahraniční CK) za 15 miliard korun, což znamená, že se prodalo přibližně o více 5 % zájezdů než v roce 2007.

Největší propad, zhruba o 30 % zaznamenaly kanceláře u leteckých zájezdů. Cestovní kanceláře, tak musely v dubnu a květnu 2009 po vyhodnocení prvních prodejů masově stornovat neprodané kapacity leteckých zájezdů, aby se vyhnuly hrozícímu velkému převisu nabídky nad poptávkou při prodeji na poslední chvíli. Češi tak kvůli krizi v roce 2009 skutečně šetřili.

Mezi Čechy na žebříčku popularity patří Chorvatsko, Slovensko a Itálie. Následuje Řecko, Rakousko, Egypt, Velká Británie, Španělsko, Francie, Bulharsko, Turecko, Maďarsko a Tunisko.

Hospodářská krize poznamenala i oblast cestovního ruchu. Kvůli krizi z trhu zmizelo hned několik cestovních kanceláří. K červenci roku 2009 zkrachovalo 12 cestovních kanceláří. Největším krachem byl konec podnikání CK Tomi Tour, která nechala přes 3 000 lidí v cizině, dalších více než 13 000 klientů na zaplacený zájezd neodcestovalo.

Z údajů ČSÚ i asociace vyplývá, že rok 2009 byl podle počtu prodaných zájezdů na úrovni let 2004 a 2005.

Co se týká návštěvnosti České republiky zahraničními turisty za rok 2009, tam je patrné, že Česko se mezi turisty už pomalu „okoukává“. V roce 2009 se nejvíce podepsala již zmiňovaná světová krize.

Do České republiky přijelo necelých 6 milionů turistů ze zahraničí, což představuje meziroční pokles o 10 %. Podobný vývoj se očekává i pro rok 2010.

Příjezdy zahraničních turistů do České republiky ovlivnily dva klíčové faktory. První faktor, je obecný pokles zájmu o Českou republiku jako destinaci na zahraničních trzích, který byl patrný již v roce 2008, a dále by to byla světová hospodářská recese, která ovlivnila nákupní rozhodování zahraničních turistů.

Hoteliéři kromě počtu hostů také sledují údaj o počtu přenocování. V roce 2009 strávili cizinci v tuzemských hotelech 17,6 milionu nocí, což je meziročně o 11 % méně. To znamená, že i když se turista rozhodne pro výlet do Česka, stráví zde kratší dobu než v minulosti. Pro rok 2010 se očekává úbytek hostů ze zahraniční až o 5 % a počet nocí se sníží o 6 %.

Velice podobný vývoj jako v příjezdové turistice je u tržeb hotelů a restaurací. Výnosy podnikatelů v odvětví klesly o 9 % na 135 miliard korun, v roce 2010 by to mělo činit ještě o 5 milionů méně.

Ale na druhé straně je příjemně překvapivé, že domácí turisté začali objevovat krásu České republiky a do hotelů jich přijelo zhruba stejně jako cizinců.

Cestovní ruch je významnou součástí ekonomické základny v České republice, kterou je třeba nadále rozvíjet. V České republice je cestovní ruch silným ekonomickým odvětvím, který se výraznou měrou podílí na národním hospodářství země.

Z dostupných statistických informací vyplývá, že dlouhodobě dosahuje více než 3 % podílu na HDP, generuje příjmy kolem 5,2 miliard Eur a je také sektorem, ve kterém je zaměstnáno téměř 240 000 pracovníků. V posledních několika letech se tento sektor v České republice úspěšně rozvíjel. Je však otázkou, jak tomu bude do budoucna.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace:

1. DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu (Vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. 97 s.
2. DOHNAL, V. aj. *Ekonomika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1969. 186 s.
3. HLADKÁ, J. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. 161 s. ISBN 80-7169-476-2.
4. HRALA, V. *Geografie cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : Idea servis, 1994. 190 s. ISBN 80-901462-4-4.
5. INDROVÁ, J. aj. *Cestovní ruch I*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 113 s. ISBN 80-245-0799-4.
6. JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. 281 s. ISBN 80-7082-185-X.
7. *Cestovní ruch / The Region of South Bohemia – Tourism*. 1. vyd. Krajský úřad České Budějovice : Protisk s. r. o., 2003. 48 s.
8. KAŠPAR, J., aj. *Vybrané kapitoly z ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989. 143 s. ISBN 17-154-89.
9. KUČEROVÁ, I. *Ekonomika se zaměřením na cestovní ruch*. 1. vyd. Praha : Idea servis, 1997. 153 s. ISBN: 1866-037-97.
10. MALÁ, V. *Cestovní ruch (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Ediční oddělení VŠE Praha, 1999. 83 s. ISBN 80-7079-443-7.
11. MARIOT, P., MÜLLEROVÁ, V. *Zeměpis cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 183 s. ISBN: 80-04-25965-0.
12. MLEJNKOVÁ, L. aj. *Služby společného stravování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2005. 100 s. ISBN: 80-245-0870-2.
13. MORAVOVÁ, J., NOVÁK, I. *Kapitoly ze statistiky služeb a cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství v Praze, 1979. 237 s.
14. PETRŮ, Z., HOLUBOVÁ, J. *Ekonomika cestovního ruchu*. 3. vyd. Praha : Idea servis, 1994. 94 s. ISBN 80-90-1462-5-2.
15. *Světové dědictví UNESCO České republiky. Česká republika: památky UNESCO*. 1. vyd. Praha : Žaket, 2002. 48 s. ISBN: 80-7233-116-7.

16. ŠPRINCOVÁ, S. *Úvod do geografie cestovního ruchu*. 2. vyd. Olomouc : Ediční středisko RUP Olomouc, 1981. 86 s.
17. TLUSTÝ, V. aj. *Ekonomika organizace cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1968. 192 s.
18. VYSEKALOVÁ, J. aj. *Základy marketingu pro střední odborné školy*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 1993. 164 s. ISBN: 80-7168-419-8.

Internetové zdroje:

1. *10 důvodů, proč strávit dovolenou v českých lázních* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.com/cze/cz/docs/holiday-tips/spa-holiday/reasons-why/index.html>>.
2. *10. nejnavštěvovanějších míst v ČR. Žebříček nejlákavější turistických cílů* [online]. Praha : E-dovolená, 2008 [2009-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-dovolena.cz/clanky/trekking-a-turistika/10-nejnavsteovovanejsich-mist-v-cr-507.html>>.
3. *Cestování Čechů zažilo od roku 1989 skutečnou revoluci. Cena zájezdů 1990 – 2008* [online]. Praha : iHned, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: http://cestovani.ihned.cz/c4-10041040-30398650-008000_d-cestovani-cechu-zazilo-od-roku-1989-skutecnou-revoluci.
4. *Cestovní ruch očima turistů. Služby v našich službách* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [cit. 2009-11-25]. Dostupný z WWW: <www.czechtourism.cz/files/news/24_06_09_tk_cestovni_ruch_bk.ppt>.
5. *Cestovní trendy očima cestovních kanceláří* [online]. Praha : Měsíc, 2008 [2009-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/cestovni-trendy-ocima-cestovnich-kancelari/>>.
6. *Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism* [online]. Praha : BusinessInfo, 2009 [cit. 2009-11-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/cestovni-ruch/ceska-centrala-cestovniho-ruchu/1000498/2549/>>.
7. *Česká republika je pro Brity 2. nejlevnější destinací* [online]. Praha : AČCKA, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://www.accka.cz/article.asp?article_id=169>.

8. *Češi objevují České i zahraniční lázně – láká nás Rakousko i Německo* [online]. Praha : Naše peníze, 2009 [2009-12-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/news/123/ARTICLE/5927/2009-12-13.html>>.
9. *Do Česka jezdí nejvíce Němci, ruští turisté ubyli* [online]. Praha : Týden, 2009 [2009-12-15]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/do-ceska-jezdi-nejvice-nemci-rusti-turiste-ubyli_148430.html>.
10. *Doložka, lančmít, kytara a salám imitace. Na cestách před rokem 1989* [online]. Praha : iDnes, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/dolozka-lancmit-kytara-a-salam-imitace-na-cestach-pred-rokem-1989-pbj-/igcechy.asp?c=A091113_161434_igcechy_tom>.
11. *Evropská vodní charta* [online]. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR a Ministerstvo zemědělství ČR, 2002 [cit. 2009-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/www/zamest.nsf/0/ce0abdb07d492781c12565160027e570?OpenDocument>>.
12. *Evropské aerolinie v roce 2008 - méně pasažérů více kilometrů* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/trendy-a-zajimavosti/evropske-aerolinie-v-roce-2008-mene-pasazeru-vice-osobokilometru.html>>.
13. *Folklorní sdružení České republiky* [online]. Praha : Folklorní sdružení České republiky, 2008 [2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=18786>>.
14. *Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice* [online]. Praha : czso, 2009 [2009-12-18]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_cestovni_ruch>.
15. *Hotely v Praze čeká vlna krachů* [online]. Praha : Hospodářské noviny, 2009 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-38076550-hotely-v-praze-ceka-vlna-krachu>>.
16. *Chorvatsko celní předpisy* [online]. Praha : Průvodce, 2009 [2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://www.pruvodce.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=735&catid=85&directory=53>.
17. *Jižní Čechy nabízejí nejvíc hotelů a penzionů v zemi* [online]. Tábor : Tábořský deník, 2007 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://taborsky.denik.cz/podnikani/hotely20071123.html>>.

18. *Komentář Cyrila Svobody k problematice cestovního ruchu v ČR* [online]. Praha : KDU-ČSL, 2009 [2009-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.kdu.cz/default.asp?page=311&idr=132&IDCI=27696>>.
19. *Lázeňský cestovní ruch v Evropě*. [online]. Mariánské Lázně : Cestovní ruch, 2006 [2009-12-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.cestovni-ruch.cz/zdroje/lazne-evropa.php>>.
20. *Listopad 1989 otevřel Čechům hranice a cestu do světa* [online]. Praha : České Noviny, 2009 [2009-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://magazin.ceskenoviny.cz/cestovani/zpravy/listopad-1989-otevrel-cechum-hranice-a-cestu-do-sveta/410285>>.
21. *Menší zájem turistů ze zahraničí ničí české hotely* [online]. Praha : Realit, 2009 [2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://realit.cz/clanek/mensi-zajem-turistu-ze-zahranici-nici-ceske-hotely>>.
22. *MFF Karlovy Vary* [online]. Karlovy Vary : Kviff, 2009 [2009-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.kviff.com/cz/mff-karlovy-vary/>>.
23. *Muzea a galerie* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009 [2009-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/kultura/nejkrasnejsi-pamatky-a-zajimavosti/muzea-a-galerie>>.
24. *Na pražském trhu se rozpoutala cenová válka luxusních hotelů* [online]. Praha : E15, 2009 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/na-prazskem-trhu-se-rozpoutala-cenova-valka-luxusnich-hotelu>>.
25. *Národní kulturní památky ČR* [online]. Praha : Ochrana památek a přírody, 2009 [2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.lidova-architektura.cz/C-ochrana/chranene-stavby/narodni-kulturni-pamatky.htm>>.
26. *Nejnavštěvovanější turistické cíle v Česku 2008* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [cit. 2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-v-cesku-2008.html>>.
27. *Podíl cestovního ruchu na české ekonomice* [online]. Praha : czso, 2008 [2009-11-25]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/podil_cestovniho_ruchu_na_ceske_ekonomice>.

28. *Pražské muzeum čokolády je 7. nejlepší na světě* [online]. Praha : Deník, 2009 [2009-11-19]. Dostupný z WWW: <http://www.denik.cz/ze_sveta/prazske-muzeum-cokolady-je--nejlepsi-na-svete.html>.
29. *Přehled kapacit lázeňských ubytovacích zařízení v ČR podle kategorie k 31. 12. 2006* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-12-19]. Dostupný z WWW: <http://www.czechtourism.cz/files/lazenstvi/lazenske_statistiky/lazenske_kapacity_31_12_2006.pdf>.
30. *Příjezdový cestovní ruch* [online]. Praha : Stem/Mark, 2009 [2010-02-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=a8312755-f925-4c59-8a52-5ba0e06225e5>>.
31. *Přírodní bohatství* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009 [2009-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/turistika-sport/prirodni-bohatstvi/prirodni-bohatstvi?i=5>>.
32. *Regionální operační programy* [online]. Praha : BusinessInfo, 2009 [2009-09-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rop/1001614/>>.
33. *Swot analýza cestovního ruchu* [online]. Praha : Zeměpis cestovního ruchu, 2008, [2009-09-02]. Dostupný z WWW: <<http://zemepis-maturita.blogspot.com/2008/08/4-swot-analza-cestovneho-ruchu.html>>.
34. *Terezín „nejtemnějším“ turistickým místem v Česku* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.com/cze/cz/docs/press-centre/latest-news/trendy-a-zajimavosti/terezin-nejtemnejsim-turistickym-mistem-v-cesku.html>>.
35. *Tradiční přístup k hodnocení předpokladů ČR* [online]. Praha : Univerzita Palackého, 2009 [2009-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://209.85.135.132/search?q=cache:g8MBrtN6E3oJ:geography.upol.cz/soubory/lide/klapka/GESL/CR-pr-3.ppt+potenci%C3%A1+a+p%C5%99edpoklady&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>>.
36. *Třetina lidí letos stráví dovolenou v Česku. Nejlépe se sudem piva* [online]. Praha : iDnes, 2009 [2009-12-10]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/tretina-lidi-letos-stravi-dovolenou-v-cesku-nejlepe-se-sudem-piva-p9o-/igcechy.asp?c=A090717_161131_igcechy_tom>.

37. *Turistům v Česku vadí doprava, hledají levnější destinace* [online]. Praha : ČT 24, 2009 [2009-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/59040-turistum-v-cesku-vadi-doprava-hledaji-levnejsi-destinace/>>.
38. *V Brně prezentovány výsledky výzkumu o spokojenosti turistů* [online]. Brno : iHned, 2008 [2009-11-27]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.ihned.cz/c4-10041040-22743320-008000_d-v-brne-prezentovany-vysledky-vyzkumu-o-spokojenosti-turistu-v-cr>.
39. *V českých lázních už je každý pátý pacient z ciziny, přibývá Arabů* [online]. Praha : Novinky, 2009 [2009-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/cestovani/175337-v-ceskych-laznich-uz-je-kazdy-paty-pacient-z-ciziny-pribyva-arabu.html>>.
40. *Veletrhy a výstavy ČR* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009 [2009-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/ekonomika-podnikani-veda/investice/veletrhy-a-vystavy-v-cr?i=>>>.
41. *World tourism organization - Tourism Highlights 2009 Edition* [online]. Madrid : UNWTO, 2009 [2010-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://unwto.org/facts/menu.html>>.
42. *Zájem zahraničních turistů o Českou republiku je stále vysoký* [online]. Praha : BusinessInfo, 2009 [2009-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/duben-2009/zajem-zahranicnich-turistu-o-cr-vysoky/1001771/52635/>>.
43. *Znečištěné ovzduší nemá hranice* [online]. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR, 2009 [2009-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/vytapeni>>.

PŘÍLOHY

Příloha č. I. – Teorie a pojmy cestovního ruchu⁷²

STÁLÝ OBYVATEL (REZIDENT)

- V mezinárodním cestovním ruchu ve vztahu k dané zemi se tímto pojmem rozumí osoba, která žije v zemi minimálně jeden rok před příjezdem do jiné země na dobu kratší jednoho roku.
- V domácím cestovním ruchu ve vztahu k určitému místu je za stálého obyvatele myšlena ta osoba, která v tomto místě žije minimálně šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší šesti měsíců.

NÁVŠTĚVNÍK (VISITOR)

- V mezinárodním cestovním ruchu je to osoba, která cestuje do jiné země, než v níž má své trvalé bydliště na dobu nepřekračující jeden rok, a hlavní účel její cesty je jiný než vykonání výdělečné činnosti v navštívené zemi.
- V domácím cestovním ruchu je návštěvníkem osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi a která cestuje na jiné místo v zemi mimo své bydliště na dobu kratší než šest měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

TURISTA (TOURIST)

- V mezinárodním cestovním ruchu je za turistu považována osoba, která cestuje do jiné země, v níž má své obvyklé bydliště, na dobu zahrnující minimálně jedno přenocování, avšak ne delší jednoho roku, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi.
- V domácím cestovním ruchu je za turistu považována osoba trvale usídlená v zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího běžného životního prostředí (v téže zemi), na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ale ne na dobu delší šesti měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Dále záleží také na délce pobytu:

- Může být turista na dovolené (holidaymaker) – tj. turista, který setrvává na daném místě více než určitý počet nocí nebo dnů,

---

⁷² INDROVÁ, J., aj. *Cestovní ruch I.* 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. s. 13-15. ISBN 80-245-0799-4.

- Nebo může být krátkodobě pobývajícím turista (short-term tourist) – který cestuje na dobu překračující tento limit, ale trávající déle než 24 hodin a musí zahrnovat pobyt minimálně s jedním přenocováním.

VÝLETNÍK (EXCURSIONIST, SAME DAY VISITOR) – JEDNODENNÍ NÁVŠTĚVNÍK

- V mezinárodním cestovním ruchu je výletníkem osoba, která cestuje do jiné země než v níž má své trvalé bydliště a běžné životní prostředí na dobu minimálně 24 hodin, aniž by v navštívené zemi přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi.
- V domácím cestovním ruchu je výletníkem osoba trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště a běžného životního prostředí minimálně na 24 hodin, aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Příloha č. II. – Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu v České republice

a) Přírodní předpoklady

Představují základní, ale i také nejvýznamnější předpoklad existence a rozvoje cestovního ruchu. Bez přírodních (geografických) zdrojů nelze cestovní ruch v jeho rozhodující části vůbec realizovat. Především u rekreačního a turistického cestovního ruchu.

Přírodní bohatství v České republice je velice pestré, a proto bychom se měli s tímto bohatstvím a krásami ČR seznámit nebo alespoň si je připomenout.

Česká republika zaujímá území o rozloze 78 864 km². Hranice má s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem a zajímavé je, že všechny hranice se sousedními státy jsou tvořeny pásmem hor. Hranice s Německem je lemována pohořím Šumava, Český les a na severozápadě Krušné hory. Hranici s Polskem rozděluje pohoří Krkonoše, které je nejvyšší české pohoří, s nejvyšší horou ČR Sněžkou (1 602m).

Mimo pohoří je Česká republika bohatá také na krajinu, která je v ČR překrásná. Například krásná krajina Třeboňsko, je region, kde najdeme stovek větších či menších rybníků.

Mezi turisty jsou velice oblíbená místa podél řek Labe či Vltavy, nejdelší řeky (430 km) a také v okolí největší české přehrady - Lipna (4 870 hektarů).

V České republice se nachází i krajina skalních měst, Českého ráje, Českého Švýcarska a Adršpašsko-teplických skal.

Jako protikladem kopcovité české krajiny je rovinatá a také úrodná jižní Morava. Jižní Moravou protéká řeka Morava a směrem na sever se krajina zvedá do vyšších a vyšších kopců, až přejde v pahorkatiny Bílých Karpat, Javorníků a potom na severu už jsou opět hory – Beskydy a Jeseníky, které tvoří hranici se Slovenskem a Polskem.

V České republice jsou velice zajímavé biosférické ekosystémy a tato území byla začleněna i do celosvětové biosférické rezervace UNESCO. Patří tam území Pálavy, Křivoklátska, Šumavy, Třeboňska, Krkonoš a Bílých Karpat.

Některé oblasti české přírody byly označeny za národní parky, národní přírodní rezervace, chráněná krajinná území, národní přírodní památky nebo přírodní rezervace a na toto všechno se vztahuje speciální ustanovení ohledně ochrany přírodního bohatství.

Česká republika má velice mnoho chráněných a vzácných území. Jako za nejvzácnější se dá považovat Národní park Šumava (největší národní park v ČR), Krkonošský národní park, České Švýcarsko a Národní park Podjíví.⁷³

Mezi přírodní předpoklady cestovního ruchu patří hodnocení potenciálu krajiny a její celkové využitelnosti pro cestovní ruch. Cestovní ruch roste se zvyšující vertikální a horizontální členitostí území.

Důležitá je výšková členitost území, která je jednou z nejdůležitějších hledisek k využití oblastí cestovním ruchem. Důležitá je i estetická hodnota a vůbec celkový vzhled krajiny, který nám určuje vhodnost území pro turistiku a zimní sporty.

Různorodost krajiny a její přitažlivost pro cestovní ruch závisí na pestrosti reliéfu. Reliéf nám může ovlivnit cestovní ruch např. z hlediska nadmořské výšky nebo estetickou hodnotu pohledů do krajiny. Pestřejší reliéf má větší předpoklady pro využití krajiny cestovním ruchem než monotónní reliéf. Například sklon reliéfu je důležitý z hlediska pro turistiku a lyžování.⁷⁴

Česká republika má výborné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, jsou zde ucelené **horské masivy** (Krkonoše, Orlické hory, Českomoravská vysočina, Beskydy a další), je zde spousta nížin a rovin v povodí řek a potoků. Významnou složkou je i členitost terénu, které zvyšuje přitažlivost a zajímavost krajiny pro cestovní ruch hlavně tím, že přináší rozmanitější klimatické podmínky a druhově bohatší vegetační kryt.

Nadmořská výška a klimatické podmínky jsou jedním ze základních faktorů k využitelnosti terénu pro cestovní ruch v jednotlivých ročních obdobích a dále také účinnosti prostředí na organismus člověka. Nadmořská výška má velký vliv na klimatické poměry (například rozdíly na začátku jara a zimy na hřebenech hor – Krkonoše). Dále také důležitou roli pro cestovní ruch má délka slunečního svitu, množství a častost vodních srážek. Například v letní sezóně v naší zemi činí délka slunečního svitu až 60 % denní doby a v zimní sezóně pouhých 20 % a vhodné jsou i průměrné teploty. V létě to je zhruba +17 až +20 stupňů Celsia a zimní pak -2 až -5 stupňů Celsia.

---

⁷³ *Přírodní bohatství* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009 [2009-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/turistika-sport/prirodni-bohatstvi/prirodni-bohatstvi?i=5>>.

⁷⁴ *Tradiční přístup k hodnocení předpokladů CR* [online]. Praha : Univerzita Palackého, 2009 [2009-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://209.85.135.132/search?q=cache:g8MBrtN6E3oJ:geography.upol.cz/soubory/lide/klapka/GESL/CR-pr-3.ppt+potenci%C3%A1l+a+p%C5%99edpoklady&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>>.

Pro rozvoj letní rekreace a turistiky jsou důležité **vodní toky a plochy** (potoky, řeky, jezera, rybníky, umělé vodní nádrže a koupaliště). Důležitá je jejich čistota, sjízdnost toků, délka a plochy koupacích pláží atd. V České republice najdeme řadu jezer (Máchovo jezero, Černé jezero) nebo rybníků (Bezdrév, Svět). Jelikož je ČR vnitrozemský stát a nemá k dispozici moře, tak tím se význam vodních ploch a toků stává pro náš cestovní ruch velice významným.

Rybnatost a stav lovné zvěře jsou v České republice relativně dobré. Pro lovnou zvěř, ryb a kvalita honiteb a jejich počet jsou zde dobré podmínky a tím se také zvyšuje objem zvláště u zahraničního cestovního ruchu, který tímto faktorem neustále stoupá.⁷⁵

Rybníky a malé vodní nádrže jsou pro oblast České republiky, typickým krajinným prvkem s hlubokými historickými kořeny. Rybníky a malé vodní nádrže ovlivňují své okolí především po stránce vodohospodářské tak i ekologické a estetické.

Ministerstvo životního prostředí České republiky a Ministerstvo zemědělství České republiky⁷⁶ uvádějí: „*Celková vodní plocha rybníků na území ČR je ca 52 000 ha. Objem jimi zadržené vody je 625 mil. m³. K těmto vodním plochám je vázáno rybářství a rybníkářství jako jeden z oborů zemědělské výroby. Díky tradicím a umělému chovu se na většině našich povodí podařilo zachovat prakticky původní druhovou skladbu rybiho společenství.*

V roce 1995 bylo ve Státní meliorační správě (SMS) 560 malých vodních nádrží.

Včetně rybníků je v ČR cca 24 000 malých vodních nádrží.

Většina rybníků je v současnosti obhospodařována členy Rybářského sdružení (téměř 34 000 ha). Na nečleny sdružení - specializované producenty připadá plocha necelých 6 000 ha rybníků. Zhruba 10 000 ha rybníků využívají místní organizace rybářských svazů v rámci ČR k odchovným účelům a jako revíry. Ve vlastnictví fyzických osob a blíže nespecifikovaných subjektů (právnických osob) se nachází zhruba 2 000 ha rybníků“.

Přírodní a léčivé zdroje viz str. 26

---

⁷⁵ DOHNAL, V., aj. *Ekonomika cestovního ruchu (Vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 38-41.

⁷⁶ *Evropská vodní charta* [online]. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR a Ministerstvo zemědělství ČR, 2002 [cit. 2009-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/www/zamest.nsf/0/ce0abdb07d492781c12565160027e570?OpenDocument>>.

Čistota ovzduší a vod se stávají jedním z podstatných ukazatelů kvality přírodního prostředí, protože na něm do určité míry závisí účinek cestovního ruchu a velice často i možnost jeho rozvoje. Čistota ovzduší a vod jako faktor, který hraje důležitou úlohu pro zhoršující se kvalitu životního prostředí, tak i pro zhoršující se kvalitu přírodního prostředí vůbec, zejména pak v důsledku rozvoji průmyslu (popílek, fenoly, kysličník siřičitý apod.).

Takto rozdělené přírodní předpoklady se mohou realizovat v cestovním ruchu jenom za účasti odpovídajícího vybavení materiálně technické základny a s odpovídajícím dopravním spojením.⁷⁷

Přírodní předpoklady taky úzce souvisí s tzv. **negativními vlivy**, které narušují kvalitu přírodního prostředí. Kvalita v ovzduší se v České republice od 1989 evidentně zlepšila a to pomocí zákonů, které donutily elektrárny odsířit a všechny velké zdroje znečištění snížit emise. Bohužel se v posledních letech tento trend zastavil a kvalita ovzduší se zhoršuje. Tentokrát nejsou za vinu odpovědné pouze velké továrny, ale především také sami občané. Znečištěné ovzduší způsobují především automobily a lokální topeniště, které vypouštějí prachové částice a díky tomu neklesají emise prachových částic.⁷⁸

Mezi další negativní vlivy mohou patřit znečištěné vodní toky především chemicky a tím pak vylučují možnost pro využití cestovním ruchem.

Devastovaná půda, která je na místech, kde se těžilo uhlí, rašelina, kámen nebo písek. Takto zdevastovaná půda snižuje estetickou hodnotu krajiny, například oblast Krušných hor nebo skoro celé Severní Čechy.

Dále místa, která byla zasažena záplavami. Cestovní ruch v době záplav je naprosto nevyužitelný, ale i dlouhou dobu po záplavách v důsledku naplavenin a rozbahněných břehů apod.

b) Kulturně-historické předpoklady

Kulturně-historické předpoklady jsou nezbytné především pro uspokojování duševních potřeb. Patří sem historické stavby, sbírky, městské rezervace, místní soustředění vědecké a kulturní činnosti (festivaly a kongresy) a další kulturní akce, které obohacují život každého člověka.

---

⁷⁷ DOHNAL, V., aj. *Ekonomika cestovního ruchu (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 38-44.

⁷⁸ *Znečištěné ovzduší nemá hranice* [online]. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR, 2009 [2009-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/vytapeni>>.

Cestovní ruch umožňuje nejen domácím obyvatelstvu, ale i obyvatelstvu z cizích států obohatit poznání o významné kulturní odrazy naší minulosti i o výsledky současné kulturní a vědecké činnosti u nás.⁷⁹

Podobně se o tom píše i v knize *Cestovní ruch* od autorů PAVLÁK, aj.,⁸⁰ „*Cestovní ruch nejenže vychází z rozdílných kultur účastníků cestovního ruchu, ale také napomáhá porozumění jiným kulturám. Spolu s rozvojem mezinárodního cestovního ruchu dochází k určitému sblížení kultur*“.

Díky dlouhodobému vývoji lidské společnosti vznikla řada kulturních dokumentů, které se zařadily z různých důvodů mezi nejcenější památky lidstva. Právě svou jedinečností a estetickým ztvárněním vyvolávají u účastníků velký zájem na cestovním ruchu a přispívají ke vzniku nových středisek cestovního ruchu v místech, která nemají až tak dobré přírodní předpoklady pro vznik cestovního ruchu.⁸¹

Do skupiny kulturně historických předpokladů rozvoje cestovního ruchu patří především tyto hlavní složky:

Architektonické památky

Národní kulturní památky (NKP) reprezentují nejhodnotnější historické stavby z prostředí naší krajiny a historických sídel. Pod názvem Národní kulturní památky si představíme památky evidované v ústředním seznamu kulturních památek (ÚSKP), který spravuje Národní památkový ústav. Převážná část národních kulturních památek na území České republiky se nachází ve vlastnictví církve nebo státu.

Česká republika má značné množství národních kulturních památek. Hlavní město Praha je především reprezentována Pražským hradem na Hradčanech. Praha má řadu významných staveb, které se nachází například na Malé Straně, v Josefově, v Novém městě a v ostatních částech Prahy. V Brně je mezi turisty nejvíce oblíbený hrad a pevnost Špilberk. V Ostravě dominují průmyslové Vítkovice. Za světově proslulé hrady a zámky České republiky jsou považovány například hrad Bezděz, Kokořín, Švihov, Křivoklát, Zvíkov, zříceniny hradů Žebrák a Točnick, zřícenina hradu Přimda, Trosky, Rabí, hrad a zámek Český Krumlov, zámek Červená Lhota, Duchcov,

---

⁷⁹ TLUSTÝ, V., aj. *Ekonomika organizace cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1968. s. 24-25.

⁸⁰ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 59. ISBN 80-7082-185-X.

⁸¹ MARIOT, P., MÜLLEROVÁ, V. *Zeměpis cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1992. s. 15. ISBN: 80-04-25965-0.

Jindřichův Hradec, Konopiště, Kačina, Krásný Dvůr, Libochovice, Ploskovice, Veltrusy, Žleby a řada dalších.

V České republice návštěvníci najdou řadu klášterů a kostelů. V Praze je u turistů velice oblíbený Anežský klášter na Starém městě nebo Premonstrátský klášter na Strahově. Mimo Prahu je často navštěvován klášter ve Vyšším Brodě, Olomouci, Kadani, aj.

Mezi nejvýznamnější technické stavby patří v Praze – Karlův most nebo v Českých Budějovicích – koněspřežní železnice, která vede až do Lince.⁸²

Skutečnost je taková, že Česká republika z hlediska kulturních památek má pro své turisty opravdu co nabídnout.

Lidové umění pro zahraniční cestovní ruch je zvláště přitažlivé lidové umění a to ve všech formách. Lidové umění vychází z tradice, je spjata s danou společenskou třídou, neboli jejími sociálními a výrobními poměry. V každém regionu se lidové umění projevuje různě.

Patří sem: lidová architektura (Jižní Čechy, Jizerské hory), lidová umělecká výroba (Chodsko, Dvůr Králové), lidová kultura v podobě zpěvů, tanců, krojů, národopisných slavností atd.⁸³ Největší a nejstarší skanzen v České republice představuje Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, které bylo založeno v roce 1925.

Velikým lákadlem pro turisty, jak z ČR, tak i ze zahraničí je Folklorní sdružení České republiky. Toto občanské sdružení dětí a mládeže je zaměřeno na uchování a rozvíjení lidových tradic a národních kulturních hodnot, především v oblastech lidové hudby, zpěvu a tance. Folklorní sdružení České republiky pořádá každoročně Mezinárodní festival dětských folklorních souborů střední Evropy v Luhačovicích, na tento festival přijíždí řada návštěvníků. Tato občanská organizace se dále podílí například na organizování 54 lidových slavností a folklorních festivalů apod.⁸⁴

---

⁸² *Národní kulturní památky ČR* [online]. Praha : Ochrana památek a přírody, 2009 [2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.lidova-architektura.cz/C-ochrana/chranene-stavby/narodni-kulturni-pamatky.htm>>.

⁸³ DOHNAL, V., aj. *Ekonomika cestovního ruchu (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 46.

⁸⁴ *Folklorní sdružení České republiky* [online]. Praha : Folklorní sdružení České republiky, 2008[2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=18786>>.

Tradiční akce

Tradiční akce zahrnují nejrůznější akce kulturní povahy. Tyto akce mají dočasný charakter, a to tak, že jsou buď opakované, nebo jen jednorázové. Patří sem zejména: filmové a divadelní festivaly, přehlídky, soutěže. Dále by sem patřily výstavy, které jsou jednorázové nebo také mohou být putovního rázu a v neposlední řadě sem patří veletrhy. Veletrhy mají za cíl návštěvy široké veřejnosti, nikoliv jako obchodní cíl.

V České republice se každoročně koná Mezinárodní filmový festival (MFF) v Karlových Varech, který přiláká do České republiky, především do Karlových Varů nesčetné množství českých, ale hlavně zahraničních turistů. Na tento festival zavítají každoročně významné zahraniční osobnosti, jako jsou například: Madeleine Albright, Alan Alda, Sharon Stone, Leonardo DiCaprio, Matt Dillon a spousta dalších. MFF se prvně uskutečnil v roce 1946 a byl organizován pod velkým tlakem politické situace v socialistickém Československu. Letošní rok proběhl již 44. ročník MFF a každoročně se koná v letních měsících.

Dnes patří MFF mezi nejvýznamnější mezinárodní filmový festival kategorie A ve střední a východní Evropě a jediný festival kategorie A v České republice. Již zmíněná kategorie A zařazuje MFF Karlovy Vary do skupiny prestižních festivalů se statutem "nespecializovaný festival se soutěží celovečerních hraných filmů" jako jsou například Mezinárodní filmové festivaly v Cannes, Berlíně, Benátkách či Tokiu.⁸⁵

Široká škála výstav se koná na jihu Čech v Českých Budějovicích, kde se nachází druhé největší výstaviště v ČR. Největší výstaviště se nachází v Praze v Holešovicích. Českobudějovické Výstaviště a. s. pořádá okolo 20 velkých výstav a veletrhů za rok. Mezi nejznámější patří výstava Země živitelka, která přiláká ročně tisíce návštěvníků z ostatních koutů České republiky a ze zahraničí. Tito turisté přijíždějí buď jako návštěvníci nebo jako samotní vystavovatelé. Výstaviště a. s. dále pořádá významné výstavy, jako například Hobby, Vzdělání a řemeslo nebo slavnosti piva.

Veletrhy jsou velice oblíbené u obyvatel České republiky, a proto se veletrhy konají všude po celé České republice. Například v hlavním městě Praha v Holešovicích se konají veletrhy, jako jsou například: Svět knihy – mezinárodní knižní veletrh, Roadware – mezinárodní silniční veletrh a spousta dalších. V Brně na Brněnském výstavišti se pořádá přes 60 % veletrhů. Toto výstaviště je nejvýznamnější nejen

---

⁸⁵ *MFF Karlovy Vary* [online]. Karlovy Vary : Kviff, 2009 [2009-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.kviff.com/cz/mff-karlovy-vary/>>.

rozsahem ale i návštěvností. Hosté zde mohou shlédnout AUTOTEC, IMT, INVEX, mezinárodní strojírenský veletrh BVV a řadu dalších.

Na jihu Čech jsou velice známé každoročně pořádané Selské Holašovické slavnosti. Konají se ve vesnici Holašovice, která je zapsaná ve Světovém kulturním dědictví UNESCO. Holašovice jsou jedním z nejlépe zachovaných a nejpůsobivějších dokladů jihočeské architektury druhé poloviny 19. století, kolem návsi stojí statky reprezentující působivou jihočeskou architekturu tzv. selské baroko. Selské slavnosti se konají každý rok v červenci a jsou hojně navštěvovány jak turisty z ČR, tak i ze zahraničí. Hosté zde mohou vidět divadelní a hudební představení, je zde lidový jarmark s ukázkami tradičních i netradičních řemesel z celé České republiky a ze Slovenska.⁸⁶

Agentura CzechTourism uvedla na internetových stránkách žebříček turistických míst s nejvyšší návštěvností za rok 2008.

První a druhé místo nejoblíbenějšího turistického cíle jako každý rok zaujímá na první pozici Pražský hrad a na druhé pozici je Zoo Praha. V oblasti hradů a zámků vítězí u návštěvníků Český Krumlov. Mezi muzei zaujímá první místo Židovské muzeum v Praze a až za ním se umístilo Národní muzeum. U technických památek je na prvním místě Petřínská rozhledna.

Zoologické zahrady se mohou pyšnit největší oblíbeností v českých regionech. Obsadily první příčku v 6 krajích a to i přesto, že zaznamenaly pokles návštěvnosti o 2,5 %. Aby zoologické zahrady zvýšily zájem návštěvnosti u turistů, zřizují ve svých zoologických zahradách DinoParky. DinoParky jsou velkým lákadlem pro turisty. DinoPark má například zoologická zahrada v Plzni, Vyškově, anebo také v Ostravě.

Z minulého roku má 100 % nárůst Babylon centrum a Westernové městečko Šiklův mlýn, kde došlo k 68 % růstu. Největší propad návštěvnosti o 21 % mělo Národní muzeum v Praze. Tento pokles je způsoben především probíhající rekonstrukcí.

V krajích patří mezi vyhledávané turistické cíle především hrady a zámky. Bohužel jejich návštěvnost klesá, za rok 2008 v průměru o 7 %. Mnohem větší propad zaznamenaly muzea a galerie téměř o 11 % oproti roku 2007. Naproti tomu vzrostl u návštěvníků zájem v kategorii zábavy, zde byl zaznamenán nárůst až o 23 %. *„Hrady a zámky, ale i muzea nenabízí takové možnosti různých aktivit jako zábavní parky či*

---

⁸⁶ *Veletrhy a výstavy ČR* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009 [2009-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/ekonomika-podnikani-veda/investice/veletrhy-a-vystavy-v-cr?i=>>>.

zoologické zahrady. Navíc dochází k tomu, že školky a školy jezdí čím dál tím méně na výlety do historických objektů,“ říká ředitel CzechTourism Pavel Kosář.⁸⁷

Tabulka č. 16: Top 10 nejvíce navštěvovaných turistických cílů v ČR 2008⁸⁸

Turistický cíl 2008	Počet návštěvníků	Pořadí 2007
Pražský hrad	1,34 milionu	1.
Zoo Praha	1,20 milionu	2.
Židovské muzeum, Praha	612 tisíc	4.
Národní muzeum, Praha	549 tisíc	3.
Centrum Babylon, Liberec	540 tisíc	29.
Zoo Dvůr Králové	539 tisíc	6.
Zoo Lešná	490 tisíc	7.
Národní galerie, Praha	477 tisíc	5.
Staroměstská radnice, Praha	456 tisíc	9.
Památník Terežín	443 tisíc	8.

⁸⁷ *Nejnavštěvovanější turistické cíle v Česku 2008* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [cit. 2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/tiskove-zpravy/nejnavsteovanejsi-turisticke-cile-v-cesku-2008.html>>.

⁸⁸ *Nejnavštěvovanější turistické cíle v Česku 2008* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [cit. 2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/tiskove-zpravy/nejnavsteovanejsi-turisticke-cile-v-cesku-2008.html>>.

Tabulka č. 17: Nejnavštěvovanější cíle v krajích⁸⁹

Praha	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Pražský hrad	1,34 milionu
2. Zoo Praha	1,20 milionu
3. Židovské muzeum, Praha	612 tisíc
4. Národní muzeum, Praha	549 tisíc
5. Národní galerie, Praha	477 tisíc
Středočeský kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Kostnice v Kutné Hoře - Sedlci	269 tisíc
2. Státní hrad Karlštejn	254 tisíc
3. Zámek a arboretum Průhonice	259 tisíc
4. Státní zámek Konopiště	150 tisíc
Jihočeský kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Státní hrad a zámek Český Krumlov	338 tisíc
2. Státní zámek Hluboká nad Vltavou	255 tisíc
3. Zoo Ohrada, Hluboká nad Vltavou	230 tisíc
4. Státní zámek Červená Lhota	86 tisíc
5. Husitské muzeum Tábor	80 tisíc
Plzeňský kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Zoo a botanická zahrada, Plzeň	405 tisíc
2. DinoPark, Plzeň	186 tisíc
3. Plzeňský prazdroj	188 tisíc
4. Státní zámek Kozel	112 tisíc
5. Muzeum dr. Hostaše v Klatovech	92 tisíc

⁸⁹ *Nejnavštěvovanější turistické cíle v Česku 2008* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [cit. 2009-11-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-v-cesku-2008.html>>.

Karlovarský kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Hrad Locket	103 tisíc
2. Krajské muzeum, Karlovy Vary	94 tisíc
3. Městské muzeum, Fr. Lázně	83 tisíc
4. Zámek Bečov nad Teplou	58 tisíc
5. Státní zámek Kynžvart	44 tisíc
Ústecký kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Památník Terezín	443 tisíc
2. Zoopark Chomutov	223 tisíc
3. Zoo Ústí nad Labem	164 tisíc
4. Hrad Střekov	35 tisíc
5. Státní zámek Ploskovice	26 tisíc
Liberecký kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Centrum Babylon	540 tisíc
2. Zoo Liberec	374 tisíc
3. Státní zámek Sychrov	132 tisíc
4. Státní hrad Trosky	106 tisíc
5. Botanická zahrada Liberec	95 tisíc
Královéhradecký kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Zoo Dvůr Králové	539 tisíc
2. Zámek Dětenice	153 tisíc
3. Prachovské skály	135 tisíc
4. Galerie Zdeňka Buriana, HK	120 tisíc
5. Státní zámek Ratibořice	88 tisíc

Pardubický kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Východočeské muzeum, Pardubice	55 tisíc
2. Státní zámek Litomyšl	33 tisíc
3. Hrad Kunětická Hora	33 tisíc
4. Hrad Svojanov	32 tisíc
5. Regionální muzeum, Litomyšl	21 tisíc
Kraj Vysočina	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Zoo Jihlava	244 tisíc
2. Westernové městečko Šiklův mlýn	180 tisíc
3. Státní hrad Pernštejn	129 tisíc
4. Muzeum Vysočiny v Jihlavě	73 tisíc
5. Státní zámek Telč	65 tisíc
Jihomoravský kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Jeskyně Moravského krasu	360 tisíc
2. Státní zámek Lednice	331 tisíc
3. Zoo Brno	327 tisíc
4. Zoo Vyškov	220 tisíc
5. DinoPark, Vyškov	203 tisíc
Zlínský kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Zoo Lešná	490 tisíc
2. Valašské muzeum v přírodě	271 tisíc
3. Slovácké muzeum, Uherské Hradiště	158 tisíc
4. Arcibiskupský palác a zahrady v Kroměříži	150 tisíc
5. Baťův kanál	65 tisíc

Olomoucký kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Zoo Olomouc	356 tisíc
2. Muzeum umění Olomouc	226 tisíc
3. Hrad Bouzov	93 tisíc
4. Vlastivědné muzeum Šumperk	64 tisíc
5. Papírna Velké Losiny	50 tisíc
Moravskoslezský kraj	
Turistický cíl	Počet návštěvníků
1. Zoo Ostrava	364 tisíc
2. Miniuni + Slezskoostravský hrad + Sklep strašidel, (Ostravské výstavy) Ostrava	362 tisíc
3. Slezské muzeum Opava	164 tisíc
4. Regionální muzeum Kopřivnice	95 tisíc
5. Hornické muzeum OKD Ostrava	84 tisíc

Význačná díla

Význačná díla, která jsou spojena s dějinami našich nebo jiných národů a to hlavně kulturními, hospodářskými a politickými.

V České republice jsou významnými historickými bojišti např. Sudoměř, Slavkov, apod. Patřily by sem i památníky dělnického hnutí (Rumburk, Radotín). Dále by to byly místa dokumentující boj a utrpení národů v okupaci (koncentrační tábory, Terezín). Rodiště význačných osob, především národního kulturního života. V Praze to je například František Palacký, český historik, politik a spisovatel, Pardubice dr. Emil Holub, známý jako lékař a cestovatel po jižní Africe, na jihovýchodní Moravě Jan Amos Komenský, český teolog, pedagog a spisovatel a řada dalších.

K význačným dílům se pojí novodobý fenomén „*Dark Tourism*“ v překladu to znamená temný turismus, který přivádí návštěvníky na místa, kde se v minulosti buď v dávné, nebo poměrně nedávné se stala nějaká tragédie, neštěstí. U turistů v návštěvnosti zvítězil Terezín.

Na internetových stránkách *CzechTourism.com*⁹⁰ stručně popisují Terezín, takto: „*Městečko Terezín se v roce 1941 proměnilo v místo koncentrace tisíců především českých Židů. Ti odsud putovali dále do vyhlazovacího tábora v Osvětimi. V budově bývalé terezínské školy dnes sídlí Muzeum ghetta. Malá pevnost z konce 18. století fungovala ve válečných letech jako věznice pražského gestapa. Místo nacistické zvláště navštíví ročně kolem 300 tisíc návštěvníků*“.

Díla současnosti

Díla současnosti, charakterizují výstavbu v hospodářské oblasti. Tím je myšleno vybudování vodních děl, údolních přehrad nebo nových průmyslových závodů, atd. Jsou zde zahrnuty proto, že se vyznačují podobným vztahem jako kulturně historické předpoklady.⁹¹

c) Materiálně-technické předpoklady

Rozvoj cestovního ruchu ve všech jeho druzích a formách předpokládá existenci určitých hmotných podmínek, napomáhající k uspokojování potřeb obyvatelstva po službách cestovního ruchu. Po dobu účasti na cestovním ruchu jsou vyžadovány: potřeba dopravy, potřeba ubytování, potřeba stravování, potřeba rekreace, potřeba sportu, potřeba zábavy, potřeba kultury, potřeba rozvoje a poznání a další. Uspokojení těchto rozsáhlých potřeb je podmíněno existencí zařízení dopravních, ubytovacích, stravovacích, kulturních apod.

Tato všechna zařízení tvoří právě materiálně-technickou základnu cestovního ruchu. Materiálně technická základna cestovního ruchu ve spojení s lidskými zdroji zabezpečuje provoz zařízení cestovního ruchu a ovlivňuje rozsah a úroveň služeb poskytovaných účastníkům cestovního ruchu.⁹²

---

⁹⁰ Terezín „nejtemnějším“ turistickým místem v Česku [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.com/cze/cz/docs/press-centre/latest-news/trendy-a-zajimavosti/terezin-nejtemnejsim-turistickym-mistem-v-cesku.html>>.

⁹¹ DOHNAL, V., aj. *Ekonomika cestovního ruchu (Vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1965. s. 47.

⁹² JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 159. ISBN 80-7082-185-X.

Materiálně technickou základnu tvoří tyto hlavní složky:

Dopravní zařízení

Dopravní zařízení zahrnující všechny druhy osobní dopravy: železniční, silniční, leteckou a vodní.

Na úplném začátku cestovního ruchu se vzdálenosti překonávaly většinou pěšky nebo koňmo a pobyt sám byl podružného významu. S postupem času se doprava proměnila a zrychlila. Kočáry a dostavníky vystřídala železnice, parník, později auta a letadla.

Silniční doprava je rychlá, pohodlná, vcelku bezpečná, je mobilní a v maximální míře se dovede přizpůsobit požadovaným trasám a frekvencím.

Dopravními prostředky silniční dopravy jsou: autobusy, autokary, osobní automobily, karavany, motocykly a kola. Silniční doprava má výhodu, že může navazovat na všechny druhy dopravy. Ale její nevýhodou je poměrně malá kapacita dopravních prostředků.

Velice důležitý je vývoj silniční sítě. Protože každý nový kilometr silnic znamená zlepšení služeb cestovního ruchu a přiblížením objektů cestovního ruchu návštěvníkům.⁹³

Železniční doprava má spousta předností, například je ekologická, ekonomická, masová a může být i pohodlná. V současnosti patří k nejlevnějším druhům přepravy. Při kvalitním vybavení může být stejně pohodlná jako doprava letecká. Příkladem je třeba velké využívání železnic v Japonsku při cestách na dlouhé vzdálenosti. Železniční doprava může i v nějakých směrech konkurovat dopravě letecké. Protože nádraží jsou stavěna přímo v centru města a nikoliv jako letiště, které se nachází na kraji měst. Velice oblíbené u turistů jsou vysokorychlostní expresy.

Železniční doprava v České republice se v posledním období dostává do značných nesnází. Díky poklesu výroby a tím i nižších požadavků na nákladovou přepravu a omezení dotací, se ČD dostaly do velmi svízelné situace, kterou řeší s výrazným zvyšováním cen jízdného.⁹⁴

---

⁹³ TLUSTÝ, V., aj. *Ekonomika organizace cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1968. s. 44-45.

⁹⁴ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 219-222. ISBN 80-7082-185-X.

Letecká doprava turistům nabízí nejrychlejší způsob přepravy mezi značně vzdálenými místy. Přednosti letecké dopravy jsou například vysoká přepravní rychlost, pohodlí, kultura cestování. Výhodou letecké přepravy je pouze při přepravě na větší vzdálenosti. Nevýhodou pro lidi využívající tento druh přepravy jsou vysoké ceny přepravného.

Česká republika má na zabezpečování mezinárodní letecké dopravy různé letecké společnosti, které spolupracují s Českou republikou. Jsou to například SABENA (Belgie), FINNAIR (Finsko), BALKAN (Bulharsko), TWA (Spojené státy americké), BRITISH AIRWAYS (Velká Británie) a spousta dalších.

Pro návštěvníky České republiky jsou připraveny vyhlídkové lety, balonové létání, které je v poslední době u turistů velice oblíbené.⁹⁵

Asociace evropských aerolinií (AEA), která reprezentuje hlavní evropskou síť aerolinií, zaznamenala jistý pokles pasažérů. V roce 2008 bylo odbaveno 366 milionů pasažérů, což znamená o 5,4 milionu méně než v roce 2007. AEA podotkla, že tento pokles byl zapříčiněn organizačními změnami na některých z domácích trhů. Na druhou stranu nám standardní měření tohoto odvětví v osobokilometrech, ukazuje v dopravě mírný nárůst o 1,2 %.⁹⁶

Vodní doprava nemá v cestovním ruchu České republiky výraznou funkci, má spíše okrajový význam. Lodní doprava je využívána pouze jako doplňková služba. Turisté ji využívají k výletům po slavných řekách a vodních přehradách.

Ostatní druhy přepravy představují v cestovním ruchu městskou a vnitrostřediskovou dopravu. Městskou dopravu ve městech ČR zajišťují městské dopravní podniky. Dále by sem patřila horská dopravní zařízení, jako jsou lyžařské vleky a pozemní lanovky aj.

---

⁹⁵ HLADKÁ, J. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. s. 69. ISBN 80-7169-476-2.

⁹⁶ *Evropské aerolinie v roce 2008 - méně pasažérů více kilometrů* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/trendy-a-zajimavosti/evropske-aerolinie-v-roce-2008-mene-pasazeru-vice-osobokilometru.html>>.

Ubytovací zařízení

Ubytovací služby a cestování jsou historicky spolu spjaty. Pro rozvoj pobytového cestovního ruchu je velice důležité poskytování ubytovacích služeb. Jejich hlavním úkolem je umožnit návštěvníkům přenocování nebo přechodné ubytování mimo místa jejich trvalého bydliště. S tím souvisí i uspokojení dalších potřeb, které s přenocováním nebo přechodným ubytováním souvisejí.

Do ubytovacích zařízení patří: hotely, chaty, motely, stany, hotelbusy, přívěsy a řada dalších.⁹⁷

Bohužel české velké luxusní hotely zažívají „zlé časy“ a musí o své zákazníky bojovat dumpingovými cenami. Do České republiky přijíždí stále méně turistů, obchodních cestujících nebo účastníků různých konferencí a kongresů. Dramaticky klesla celková poptávka po ubytování a kvůli tomu došlo ke snižování cen za ubytování. Což velmi negativně ovlivňuje výsledky ubytovacích zařízení. Dalším problémem je, že Praha má cca o čtvrtinu pokojů více, než je potřeba. V Praze se nachází celkem 427 hotelů.

V regionech není situace, tak dramatická, protože hotely jsou zvyklé žít skromněji. Pozitivní zpráva je, že Češi omezují návštěvy do zahraničí a objevují krásy České republiky, jako to bývá v sousedních zemích. Všude jinde tvoří domácí klientela v hotelech minimálně 60 % až 70 %. U nás v Praze je to cca 15 % a mimo Prahu maximálně 40 %.⁹⁸

Jižní Čechy nabízejí z celé České republiky nejvíce hotelů a penzionů v zemi. Protože jižní Čechy patří k nejvíce oblíbeným regionům k rekreaci a turistice. Hosté zde najdou celkem 1 147 hotelů, penzionů a spousta dalších ubytovacích budov s bezmála 20 000 pokoji a 59 202 lůžky. Dále k tomuto počtu pokojů a lůžek je navíc v Jihočeském kraji ještě 14 894 míst pro stany.⁹⁹

---

⁹⁷ HLADKÁ, J. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. s. 41. ISBN 80-7169-476-2.

⁹⁸ *Na pražském trhu se rozpoutala cenová válka luxusních hotelů* [online]. Praha : E15, 2009 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/na-prazskem-trhu-se-rozpoutala-cenova-valka-luxusnich-hotelu>>.

⁹⁹ *Jižní Čechy nabízejí nejvíce hotelů a penzionů v zemi* [online]. Tábor : Tábořský deník, 2007 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://taborsky.denik.cz/podnikani/hotely20071123.html>>.

Tabulka č. 18: Obsazenost hotelů v Praze¹⁰⁰

Rok	Počet hostů v (%)
2005	75,5
2006	73,1
2007	71,0
2008	63,6
5/ 2008	61,5
5/ 2009	50,9

Stravovací zařízení

Stravovací služby mají nezastupitelný význam v komplexu služeb cestovního ruchu. Podíl obyvatel, kteří využívají společné stravování, se rok od roku zvyšuje. Česká republika tomu není výjimkou.

Pro účastníky cestovního ruchu jsou prvořadě provozy s vyvařováním, které mají obecně vyšší formu vybavenosti a poskytují hostům komplexní služby. Lokality, jako jsou Karlovarský kraj a Praha, jsou nejvíce exponované v zahraničním aktivním cestovním ruchu. Dalšími lokalitami, které mají velmi dobrou vybavenost stravovacích zařízení, jsou Jihočeský a Liberecký kraj. Díky tomu se staly rovněž vyhledávanými lokalitami v domácím i zahraničním aktivním cestovním ruchu. Naopak nejméně vyvařujících provozoven najdeme v kraji Vysočina a v Pardubickém kraji.

Jihočeský, Zlínský a Středočeský kraj jsou na první příčce, týkající se vybavenosti provozoven zaměřené na podávání nápojů. Již ve zmíněných krajích se nachází v hojném počtu pivnice, klasické hostince, čajovny, vinárny, bary a v poslední době velice oblíbené u návštěvníků jsou kavárny. Praha se nachází v tomto ukazateli mezi kraji na posledním místě. V České republice je v průměru vybavenost provozoven poskytující převážně nápoje vyšší, než ve srovnání se stravovacími provozy.¹⁰¹

¹⁰⁰ *Hotely v Praze čeká vlna krachů* [online]. Praha : Hospodářské noviny, 2009 [2009-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-38076550-hotely-v-praze-ceka-vlna-krachu>>.

¹⁰¹ MLEJNKOVÁ L., aj. *Služby společného stravování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2005. s. 17-18. ISBN: 80-245-0870-2.

Tabulka č. 19: Vývoj počtu provozoven 1930 – 2001 dle velikosti¹⁰²

Rok	Počet pohostinských provozoven	Podíl provozoven do 20 zaměstnanců	Podíl provozoven 100 zaměstnanců
1930	65 912*	99,2	0,8
1953	39 195*	-----	-----
2001	26 125	98,3	0,3

* Údaj za Československou republiku celkem

Kulturní zařízení

Pod pojem kulturní zařízení patří: divadla, kina, kluby, knihovny apod. Toto všechno je velkým lákadlem, jak pro turisty ze zahraničí, tak i místních obyvatel.

Česká republika má díky svému rozsáhlému kulturnímu bohatství výjimečné množství **muzeí a galerií**, najdeme jich zde přes 700.

Turisté z České republiky, tak i ze zahraničí nejvíce navštěvují Národní muzeum v Praze, které je největší v České republice. Pro návštěvníky je připraveno pět odborných ústavů: Přírodověcké a Historické muzeum, Knihovna národního muzea, Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur a Muzeum české hudby. V Praze je řada muzeí a galerií jedna z neznámějších je Národní galerie.

Česká republika nabízí pro své hosty další zajímavá muzea a galerie, například Moravská galerie v Brně, která představuje druhé největší muzeum v republice, dále Muzeum umění v Olomouci, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti nebo Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích.¹⁰³

Velkým lákadlem je však pro turisty pražské Muzeum čokolády *Choco Story*. Toto muzeum se umístilo na sedmém místě z deseti nejlepších muzeí tohoto druhu, jako sedmé nejlepší čokoládové muzeum ve světě.¹⁰⁴

Opět vítězí Praha v návštěvnosti **divadel**. Praha má překrásné Národní divadlo, které reprezentuje českou scénu a je hojně navštěvován turisty z celého světa. Další zajímavostí pro turisty je Stavovské divadlo v Praze, které je jednou z nejkrásnějších historických divadelních staveb v Evropě.

¹⁰² DOHNAL, V. *Ekonomika veřejného stravování*, Praha : 1965, ČSÚ Šetření sítě pohostinských provozoven 2002.

¹⁰³ *Muzea a galerie* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009 [2009-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/kultura/nejkrasnejsi-pamatky-a-zajimavosti/muzea-a-galerie>>.

¹⁰⁴ *Pražské muzeum čokolády je 7. nejlepší na světě* [online]. Praha : Deník, 2009 [2009-11-19]. Dostupný z WWW: <http://www.denik.cz/ze_sveta/prazske-muzeum-cokolady-je--nejlepsi-na-svete.html>.

d) Ekonomické a organizační předpoklady

Nezbytným předpokladem rozvoje cestovního ruchu je vytvoření odpovídajících organizačních opatření.

Před rokem 1989 se řešením základních otázek cestovního ruchu a specifické problematiky zahraničního cestovního ruchu zabývala federální ministerstva a ústřední orgány. Ty řešily otázky ekonomické, finanční, devizové, zahraničně obchodní činnosti a záležitosti dokladů včetně řízení vízové politiky a další. Federální orgány spolupracovaly s příslušnými orgány obou republik, hlavně s Ministerstvem obchodu v Praze a Bratislavě, které byly ústředními orgány státní správy republik pro cestovní ruch.

Vrcholovým orgánem státní správy na úseku cestovního ruchu je v současné době Ministerstvo hospodářství České republiky, které spolupracuje ve své činnosti v této oblasti s Ministerstvem financí, Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem zahraničních věcí a s dalšími orgány. Dále Ministerstvo hospodářství spolupracuje a předpokládá velice úzkou koordinaci s odbornými resorty, jako jsou například Ministerstvo kultury (především s památkovou péčí), ale i s Českým statistickým úřadem.¹⁰⁵

Informační centra v České republice

Skoro většina měst v České republice si je již vědoma pozitiv, která s sebou přináší cestovní ruch, a snaží se tedy návštěvníkům dle svých možností vycházet vstříc.

Jednotlivé kraje České republiky se snaží mít kvalitní informační servis, a to proto, že je chápán jako základní druh služeb, které významně ovlivňují zájem tuzemských i zahraničních turistů o české kraje. Činnosti informačních center spočívají v tom, že buď při osobní návštěvě, nebo telefonickém, případně e-mailovém dotazu vám pracovníci informačních center ochotně poskytnou potřebné informace, zajímavou akci, tip na výlet, možnost ubytování, dobrou restauraci a mnoho dalšího. V informačním centru se turisté dále dozvědí otevírací doby historických památek, nejlepší spojení do dalších blízkých míst, program kulturních akcí, mohou získat také kontakty na půjčovny kol, různé adresy, jako je například koupaliště apod. Lidé zde

---

¹⁰⁵ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 253-254. ISBN 80-7082-185-X.

zdarma obdrží letáky s informacemi, můžou si zde turisté samozřejmě také zakoupit pohledy, různé průvodce a suvenýry.¹⁰⁶

Česká centrála cestovního ruchu – „*CzechTourism byla zřízena k plnění úkolů v oboru cestovního ruchu, pro které je ústředním orgánem státní správy Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. V rámci svého poslání koordinuje státní propagaci cestovního ruchu s aktivitami prováděnými podnikatelskými a regionálními subjekty a rozvíjí střednědobou a aktuální strategii pro marketing cestovního ruchu na domácím a zahraničním trhu*“.¹⁰⁷

Turisté z České republiky, ale i ze zahraničí získávají nejčastěji informace o jednotlivých regionech prostřednictvím informačních materiálů a na dnes již velice oblíbených internetových stránkách, nebo mohou získávat informace v turistických a informačních centrech, kterých je ve větších regionech dostatek nebo získávají informace od svých známých.

Podíl cestovního ruchu na české ekonomice

Na území České republiky dosáhla celková spotřeba vnitřního cestovního ruchu v roce 2006 hodnoty 217 mld. Kč. Podíl cestovního ruchu na tvorbě hrubé přidané hodnoty české ekonomiky je 2,9 % a podíl na HDP dosáhl 3,0 %. V letech 2003 až 2006 kromě roku 2004 podíl cestovního ruchu na HDP klesal. A to i přesto, že výdaje zúčastněných na cestovním ruchu činily v roce 2006 o 14,7 % vyšší než na počátku sledovaného období. Vnitřní cestovní ruch měl spotřebu, která byla tvořena z 54,7 % z výdajů cizinců, jejichž podíl se oproti roku 2003 na výšil o 4,2 procentního bodu.¹⁰⁸

Výše výdajů spojených s cestovním ruchem je především ovlivněna celkovými příjmy a také záleží, z jaké společenské třídy se nachází účastníci cestovního ruchu. S růstem průměrného příjmu jednoho účastníka cestovního ruchu rostou obvykle i výdaje na cestovní ruch. Hlavní ukazatelé, které ovlivňují účast na cestovním ruchu, jsou ceny zboží a služeb.

---

¹⁰⁶ *Cestovní ruch/The Region of South Bohemia – Tourism*. 1. vyd. Krajský úřad České Budějovice : Protisk s. r. o., 2003. s. 42.

¹⁰⁷ *Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism* [online]. Praha : BusinessInfo, 2009 [cit. 2009-11-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/cestovni-ruch/ceska-centrala-cestovniho-ruchu/1000498/2549/>>.

¹⁰⁸ *Podíl cestovního ruchu na české ekonomice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2008 [2009-11-25]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/podil_cestovniho_ruchu_na_ceske_ekonomice>.

Důležitá je celková zaměstnanost obyvatelstva a s tím spojená i míra nezaměstnanosti. V České republice bývá nejvíce zaměstnaných lidí v Praze a mezi oblastmi s nejmenší mírou zaměstnanosti v ČR patří Ostravsko a Karlovarsko.

V knize *Cestovní ruch* autorka JAKUBÍKOVÁ¹⁰⁹ uvádí: „Nejvyšší výdajovou položku v oblasti cen cestovního ruchu tvoří doprava, následuje ubytování a stravování.“

Skutečnost je taková, že právě tyto výdajové položky, jako jsou doprava, ubytování a stravování jsou tou nejdůležitější položkou cestovního ruchu a obyvatelé České republiky, kteří si chtějí užívat svoje cestování se vším všudy a se všemi možnými službami jsou schopni si kvůli tomu i půjčit u všech možných finančních institucí. Toto zadlužování kvůli cestování se stalo „módním“ v posledních pěti letech.

e) **Personální předpoklady**

Do personálních předpokladů patří kádr lidí, kteří se pohybují kolem cestovního ruchu, jako například pracovníci cestovních kanceláří, průvodci, pracovníci hradů a zámků apod. Od těchto pracovníků se očekává perfektní znalost minimálně německého, anglického nebo francouzského jazyka. Vysoká komunikativnost, příjemné vystupování a dobrá znalost svého oboru.

Zde uvádím výsledky výzkumu Ministerstva pro místní rozvoj České republiky s názvem *Cestovní ruch očima turistů „Služby v našich službách“*.¹¹⁰

Čeští turisté hodnotili úroveň služeb cestovního ruchu v České republice, takto:

- *Mezi různými oblastmi cestovního ruchu Češi nejlépe hodnotí tlumočnický, průvodce a restaurace.*
- *Nejhůře je naopak hodnocena doprava a také cestovní kanceláře a vybavenost turistických destinací.*

Zahraniční turisté hodnotili úroveň služeb cestovního ruchu v České republice, takto:

- *Cizinci si nejčastěji chválí profesionalitu pracovníků v turismu, tlumočnický a restaurace.*
- *Nejhorší hodnocení obdržela rovněž doprava a také vybavenost turistických destinací.*

---

¹⁰⁹ JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Plzeň : ZČU, 1995. s. 44. ISBN 80-7082-185-X.

¹¹⁰ *Cestovní ruch očima turistů. Služby v našich službách* [online]. Praha : CzechTourism, 2009 [cit. 2009-11-25]. Dostupný z WWW: <www.czechtourism.cz/files/news/24_06_09_tk_cestovni_ruch_bk.ppt>.

ABSTRAKT

MIKOLÁŠKOVÁ, A. *Cestovní ruch a jeho vývoj v České republice : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 85 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Dušek.

Klíčová slova: cestovní ruch, Česká republika, historie, lázeňství, trendy.

Bakalářská práce se zabývá vývojem cestovního ruchu v České republice. Práce popisuje historický vývoj cestovního ruchu. V další kapitole práce analyzuje silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti cestovního ruchu v České republice.

Dále práce řeší lázeňství, jaké bylo před rokem 1989 a jaké je lázeňství dnes. Práce se věnuje také trendům v cestování, jak dochází k určitým změnám v cestování samotných účastníků cestovního ruchu před rokem 1989 až po současnost.

Práce neopomíjí ani hospodářskou krizi, která neminula také oblast cestovního ruchu.

V závěrečné kapitole práce uvádí návštěvnost České republiky zahraničními turisty. A představuje, jaké byly nejvíce navštěvované památkové objekty v Československu a jaké jsou dnes v 21. století.

ABSTRACT

MIKOLÁŠKOVÁ, A. *Tourism and its development in the Czech Republic : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2010. 85 p. Supervisor: Ing. Jiří Dušek.

Key words: tourism, Czech Republic, history, spa, developments.

This bachelor thesis deals with development tourism in the Czech Republic. It describes historic development tourism in the Czech Republic.

Further are analyses Strengths – Weaknesses and Opportunities – Threats Analysis tourism in Czech Republic.

This bachelor thesis solves spa. How spa looked before year 1989 and what it is now.

Further bachelor thesis deals with trend in travel before 1989 and now. It don't forget on the economic crisis. Economic crisis hits in the tourism sector.

In the final chapter states that visit in the Czech Republic by foreign tourism. And it then describes the most popular attractions in year 1989 and in the 21. century.